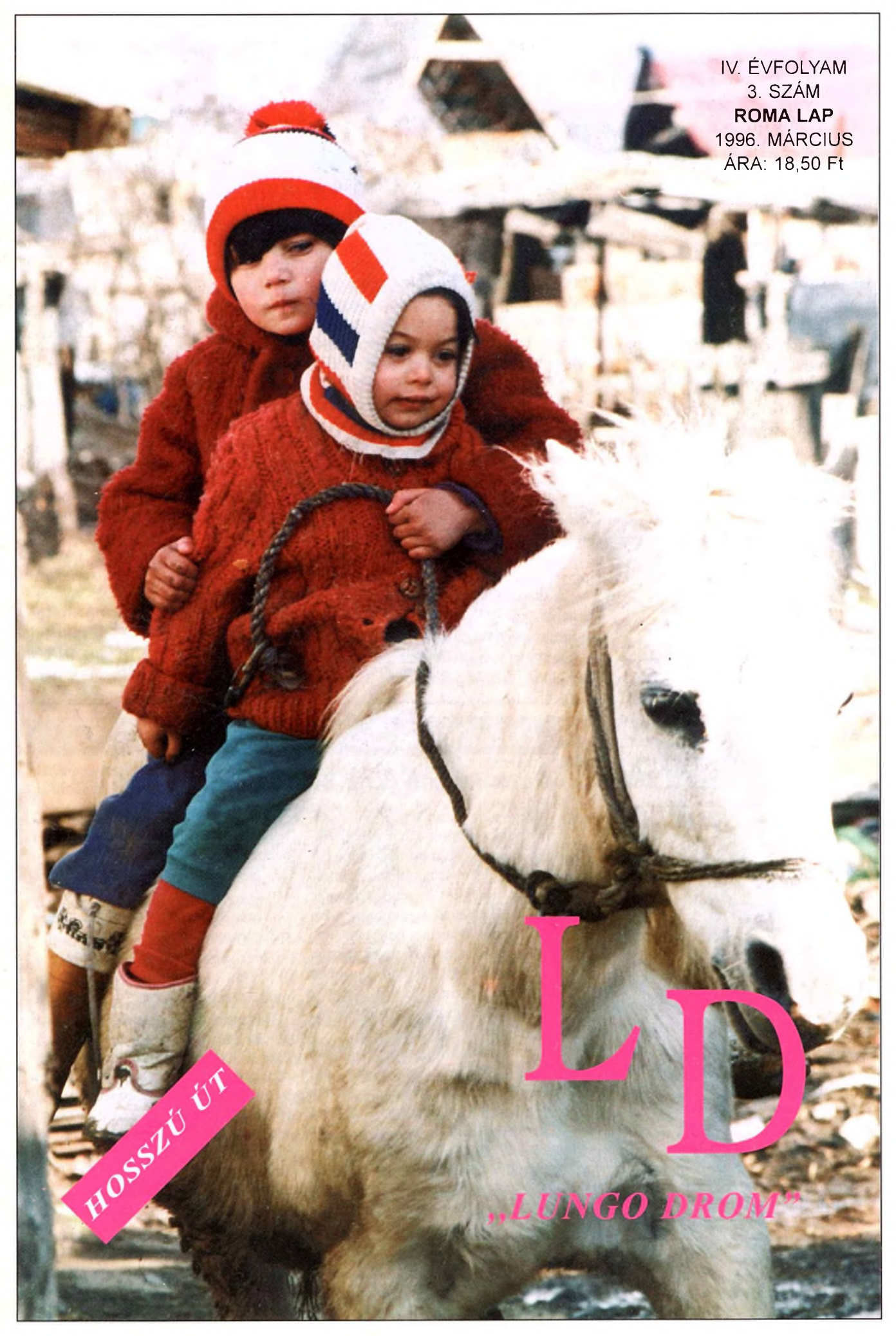

IV. ÉVFOLYAM
3. SZÁM
ROMA LAP
1996. MÁRCIUS
ÁRA: 18,50 Ft

A photograph of two young children riding a white pony. The child in the front is wearing a red sweater, blue pants, and a white hat with a red and blue pattern. The child behind is wearing a red sweater and a red and white hat. They are in a slum-like environment with a brick building in the background.

LD

HOSSZÚ ÚT

„LUNGO DROM”

OSTAFORDULT

VAL

Tisztelt Szerkesztőség!

Mellékelten elküldöm a Monato című eszperantó nyelvű havilapban talált cikk fordítását.

A nemzetközi nyelvű híradások gyakori témái a kisebbségi nyelvhasználat, a nyelvi egyenlőség és a nyelvi gyarmatosítás.

Az eszperantót használóknak az a véleménye, hogy a hazájában min-

denki az anyanyelvét, a nemzetközi kapcsolatokban semleges nemzetközi nyelvet használjon, így lehet megőrizni az emberiség kultúrájának sokszínűségét. A nemzeti és etnikai nyelvekre a legnagyobb veszélyt az egyre terjedő nyelvi-kulturális gyarmatosítás jelenti, ami nem tűri maga mellett a kis kultúrákat. (Nem véletlen, hogy az egész amerikai földrészen egyetlen olyan hivatalos nyelv van, ami az őslakosok nyelve.)

Mészáros István

Az első cigány nyelvű istentisztelet a világon

Valószínűleg a világon az első cigány nyelvű istentisztelet történt Finnországban, Turku katedrálisában november végén. A finn evangélikus egyház liturgiai szövegét és a himnu-

szokat Henry Hedman, a két cigány-pap egyike készítette.

Két héttel korábban a finn rádióban cigány nyelvű heti adások kezdődtek. Egy megközelítőleg féléves próbaadás sorozatról van szó, ami az állami rádióban és az YLE tévétársaságnál folyik.

A cigány nyelv egyike annak a néhány nyelvnek, amelyiken nem jelent meg bibliafordítás. A Vatikánban van egy Újtestamentum fordítás, de a kiadásról éles vita folyik, mert a cigányok sok dialektust használnak és a teológiai szókészlet nem stabil.

Finnország egyike azon kevés országoknak, ahol a cigány nyelv használata alkotmányban rögzített jog. A finnországi cigányok nagyobb része mégis elég rosszul ismeri a nyelvet. Körülbelül 200 gyermek tanul cigány nyelvet az általános iskolákban.

Megjelent a Monato c. eszperantó nyelvű havilap 1996. februári számában.

Antwerpen
Frankrijk
140. BE-2000
Belgio

HELYREIGAZÍTÁS

Februári számunkban interjút közöltünk „Nem vagyok madzsar sem ejrópai” címmel, Balogh Attila költővel. A cikk végén a Versek című kötetből közöltük a Numero XL versét. Tettük mindezt Balogh Attila megkérdezése nélkül, akitől ezúton kérünk elnézést.

A Szerkesztőség

Címlapon: Kawa Kamal felvétele

LD

„LUNGO DROM”

ROMA LAP
Megjelenik havonta
a Nemzeti és Etnikai
Kisebbségi Hivatal
támogatásával

Kiadja:
az „Oktatási és
Továbbképzési
Központ”
Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel/fax: (56) 420-110, tel.: (60) 387-293

Főszerkesztő: Paksi Éva
Szerkesztő: Csillei Béla
Tervezőszerkesztő: Pozsa József
Fotóriporter: Hargitai Lajos

Felelős kiadó: Farkas Flórián
Nyomdai munkák:
REPRÓ STÚDIÓ Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseghy Nyomda Kft.
Szolnok
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza!

Enciklopédia

Rácz Rudiné Sági Balogh Mária(1857-1893)

Rácz Rudiné prímhegedűs, a második Czinka Panna a híres Sági Balogh János egykori prímás, Mária nevű leánya 1853-ban született Selmecbányán. Rendkívüli zenei tehetsége feltűnt édesapjának is, aki azzal a Liber Károly akadémikussal taníttatta, aki Szent-Antalon a Koburg hercegi család udvari zenésze volt. Így jutott fülébe József kir. hercegnek, hogy a feltűnő szépségű cigány leány kitűnő hegedűs.

Igen gyakran halgatta a játékát, ugyanis a kis Mária az apjával – aki a cigány szótárt együtt szerkesztette a főherceggel – állandóan a kastélyban tartózkodott.

Sok év elteltével, 1886-ban a Csorbátónál nyaralt József kir. főherceg családjával és Rácz Rudiék ott muzsikáltak. A hallgatók között feltűnt egy

csinos cigány asszony. A cigányok fejedelmi pártfogója odament Rácznéhoz, és azt kérdezte tőle:

– Nem apád-e neked Sági Balogh Jancsi?

– Igenis, Fenség, én vagyok a hetedik leánya.

A kir. herceg erre azt kérdezte:

– Hát tudsz-e úgy muzsikálni, mint édesapád?

Ráczné férjétől átvette a hegedűt, levette kabátját, és a banda élére állt. E jelenetre óriási közönség verődött össze a Csorbátónál akkor. Rácz Rudinét lefényképezték a kir. főhercegi családdal együtt, aztán gazdag ajándékot kapott, s e jelenet olajfestményeken is megörökítették. A képek egyike Alcsúton volt, a másik pedig Rácznénál.

(Csemer Géza: Habiszti)

Mire ment a Parlament?

Csendes hét volt az elmúlt hét. Úgy hóvége tájban, mikor az ember már csak a napokat számlálja, meg a centit vágja, mint a bakák, hány nap van még fizetésig. És örül, mert neki még van fizetése, nem úgy, mint a film végén megjelenő felirat, hogy aszongya:- és még sokan mások...! Mert sokan másoknak már csak a munkanélkülit hozó postás az egyetlen felmentő sereg. De se baj, csendes hét volt, fellélegezhetnek az emberi jogok, a politikai viták korrektségében bízók és úgy általában a közjó hívei, mert a parlamenti folytatásos műsor zavartalanul lement. A politikai vitanap a cigányságról fennakadás nélkül görgedezett, kora reggeltől késő délutánig. Aznap árat sem emeltek, a forintleértékelés szünetelt, nem lóttak rommá közeli és távoli településeket, s nemzeti érzelműek sem hóbörögtek hangosan. Csendes hét volt ez a hóvégi.

Benne volt egy vitanap is a romákról, majdhogynem romák nélkül, de aztán végül felülhettek a karzatra, onnan szemlélve a csekély számú résztvevőket. Mert azok bizony vajmi kevesen voltak. Csak üldögéltek itt-ott, meg néhányan emitt, de amott már csak lézengtek. Aki felszólalt, gyorsra vette mondanóját, nehogy valaki válaszoljon rá. Szedte is a sátorfáját, ment a választóközletébe, bizottságába, de lehet, máshová vetette a sora. A fogyó csapat bőszen védte álláspontját, néha még maga ellenében is, gyakorta saját mondatába belezavarodva. A szópárbaj élesnek tűnt, mintha tétje lenne a dolognak, aztán a többi néma csend. Legfeljebb még a büfében tértek vissza rá, kedélyes vállveregetés közben. Ennyit ér ma a cigánykérdés kis hazánkban.

Nálunk ez így megy. Nálunk ez még mindig így megy. Lehet nőket gúnyolni országos lapokban, viccelődni a „nem nyáron barnult le” kitételrel, meg lehet az Ország Házában azt mondani, hogy vannak jó cigányok is, mint például a zenész cigányok, meg lehet kioktatni az egyetlen cigány képviselőt, aki jogos felháborodásában inkább indulatának, mint érveinek adott hangot. Jelszavaink vannak, csuda szépek, de aztán elmúlnak, mint az influenza. Talán ezt kellene csinálni a cigánykérdéssel is. Meleg sállal a nyakunkon, hideg kályhára ülni. Nem árt, nem használni, nem kerül pénzbe. Mint az az ideológia sem, ami ezt a rettentően ostoba kifejezést, a „cigánykérdést” kitálalta. Az ember hirtelen felindulásában azt sem tudja, sírjon, vagy röhögjön. Amennyire komoly, annyira komikus ez az egész.

De azért a kultuszminiszter korrekt volt. Volt programja is, nem akármekkora, tele konkrétumokkal, határidőkkel és azonnali cselekvésről beszélt. Sürgető szükségességről és együttműködésről, oktatásról, művelődésről, értelmiséggé válásról, kezdeményezésről, meg kinyújtott kézzel. De az iskolákban a cigánygyerek még a hátsó padban ül, a kisegítő iskolák tárt karokkal fogadják az automatikusan odaküldöttet, s a gimnáziumokban marslakónak kijáró tisztelettel veszik körül azt az egy odatévedőt. A felsőoktatás ódkodik a romológia kurzustól, a végzős tanítókislány pedig soha nem hallott arról, miért barnább a bőre néhány villogó fogú, fekete szemű kisgye-

reknek. Program tehát van, s hogy lesz-e pénz, posztó, paripa az a jövő kérdése. Második negyedévet írunk, de még nincs meg a költségvetési támogatás, a pályázati pénzek valahol a nagy bankszellem sátrában, a messzi prérin hevernek. A tenni akarók és az ígérgetők között fújtató bölénycsordák dübörögnek, a közalapítványoknál pedig automatikusan húzzák ki a pályázó cigányszervezetek nevét. Másfél tucat főt számláló szibériai törzs hamarabb kap milliós támogatást, mint a szakértői programmal jelentkező cigányszervezet. A sajtó csak a botrányra jön ki, „Vér folyt már?” kérdik, majd unottan leteszik a telefont. Valakire meg majd csak ráverik a balhét, aki úgysem tudja megvédeni magát a bírái előtt. Vagy ha mégis megpróbálja, már ügyis előre elkészült a köz véleménye.

Messze van Európa. Iszonyú messze. Talán be sem akarnak engedni minket. Nem vagyunk szalonképesek, hivatlan vendégként kezelnek, fintonog az orruk, nem szeretik hallani a tőlünk jövő zajt. A huhogást, a cigányozást, a fújolást, a „tel-aviv-”ozást. Nem tetszenek a jelvényeink, a fogaskerek, a karlendítés, a bézbölütők, a bőrkabátok. Az sem, hogy az értelmiség lenégrezi a feketét, brazillozza a cigányokat, vagy megmosolyogja a rasszizmus ellen fellépő keveseket. Ott ennek nincs hitele. Ott ez nem megy. És ha azt hisszük, egy cigány vitanap, néhány résztvevő képviselővel, meg a karzaton ülő, csendben hallgató cigány politikusokkal ki van pipálva, hát tévedünk. Mert csal, aki azt hiszi, ha nem veszi észre az erőszakot, akkor az nincs is. Ha nem néz a gonoszra, akkor az odébbáll. És ha átfut az újságcikkeken, elfordítja a fejét a falfirkákról, keresztülnéz a tarkóig érő homlokú suk-süklő, nákoló nemzetieken, akkor feledhető a gond. Az legfeljebb felköpheti előítéleteit egy pusztán téren, aztán aláállhat. Mert több esélye úgysem lesz.

Miniszterelnökünk nevén nevezte a dolgokat. Nem beszélt „rögvalóságról”, „nemzettudatról”, de még a turulmadarat sem említette. Csak annyit mondott, a kormány kész cselekedni. Ezzel pont a többszörösét mondta az eddig létező összes kormány összes mondanivalójának. És még annyit, hogy a munkában számít a cigányság legitim képviselőire, az országos önkormányzat képviselőire. Azokra, akiket a cigányok maguk választottak meg. Azokra, akik számos nem cigány szavazatával jutottak erre a posztra. Szokatlan elképzelés, ha az eddigi kormányok programjait szemrevételezzük. Egy problémát azokkal együtt megoldani, akik részesei a folyamatnak? Szinte hihetetlen...

De valami elkezdődött. Még akkor is, ha kevesen voltak a Parlamentben. Még akkor is, ha egy nap volt ez a világ. Csak nehogy úgy járjunk mi, hazánk polgárai, mint az egykori mondás áldozatai. Karinthy írta egyszer, hogy a kormány megtartja amit ígér. Ha pénzt ígér, azt is megtartja. Persze ez régen volt. Nagyon régen. Ma már más világ van.

Cs. B.

Cigány vitanap a Parlamentben

1996. ÁPRILIS 9. — RÉSZLETEK

Magyar Bálint miniszter (MKM)

„A cigányság nyelvi és kulturális szempontból igen erősen tagolt kisebbség, ezért több nyelv és kultúrkör megőrzéséről kell egyidejűleg gondoskodnia. A cigány kultúrának most alakul ugyanakkor az írásbelisége; probléma továbbá, hogy a cigányság nem rendelkezik anyaországgal sem, amely kulturálisan és anyagiilag támogatná őket. Nincs országos szerepkörű cigány közművelődési központ, múzeum, színház. A cigányság kisebbségi könyvtári szempontból is ellátatlan.

A többi magyarországi kisebbségi kultúrával szemben a cigány kultúra nem egy polgárosodó kisebbség kultúrája. A meglévő hagyományörző cigány közösségek lényegében az utolsó olyan csoportok a magyar társadalomban, amelyekben a népi művészet a mindennapi élet szerves része.

Ez kétségkívül a cigány kultúra megőrzésének esélyét erősítő tényező. Másrészt viszont a cigány kultúráról kialakított kép egybecsúszik egy polgárosodás előtti, igen szegényes életmód képével, ezért az autentikus cigány kultúrának sokszor még a cigányságon belül is alacsony a presztízse. A cigány kultúra értékei nincsenek eléggé jelen a társadalmi köztudatban, nem váltak a közműveltség részévé.

Ennek megváltoztatására az elmúlt időszakban különböző kezdeményezések történtek. Így például a közoktatás tartalmi szabályozásában nagyobb hangsúlyt kapott a Magyarországon élő kisebbségek kultúrájának oktatása, és a Művelődési és Közoktatási Minisztérium támogatásával létrejött egy cigány kutatóintézet és egy cigány néprajzi dokumentációs központ a Néprajzi Múzeumban. A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítványon és a Művelődési Közoktatási Minisztériumon keresztül a cigány kultúra, a cigány lapok és a könyvkiadás támogatása többé-kevésbé megoldott.

A cigány közművelődés még nyitott kérdése az, hogy a kisebbségi önkormányzat létrejöttével intézményesült kulturális autonómiát mennyire sikerült szilárd alapokra helyezni. Ehhez tudni-

illik kisebbségi kulturális intézmények-re lenne szükség: cigány múzeumra, képtárra, művelődési központra egyaránt. Mivel a rendelkezésre álló szűkös költségvetési forrásokat elsősorban az egzisztencia teremtő és oktatási programok támogatására kell felhasználni, a cigány kulturális intézményrendszer kialakítása várhatóan többéves folyamat eredménye lesz.

Az utóbbi években a cigányság szempontjából leglátványosabb fejlődést a cigány önszerveződés produkálta. A rendszerváltást követő években több száz civil szervezet alakult. Ezek többje egyszerre vállalt kulturális, szociális és érdekképviseleti funkciókat.

A cigányság emancipációja szempontjából döntő lépés volt a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény elfogadása, mely a cigányság számára is lehetővé tette kisebbségi önkormányzatok megválasztását. Jelenleg 476 helyi cigány kisebbségi önkormányzat működik az országban.

A polgári keretek között működő cigány önszerveződés történelmi előzmények nélküli folyamat. A cigány önkormányzatok még keresik a helyüket és az eszközöket, amelyek segítségével érvényesíthetik törvényben biztosított jogukat.

A kormány egyik legfontosabb kisebbség-politikai feladata, hogy ehhez minden támogatást megadjon a számukra. Szintén a rendszerváltás történelmi jelentőségű eredménye, hogy az 1990 és 94 közötti parlamenti ciklusban három cigány országgyűlési képviselő is mandátumhoz jutott.

Még egy, a Magyarországi cigányságot súlytó problémáról nem beszéltem, s ez az előítéletek és a diszkrimináció problémája. Mindenekelőtt mindenki számára világossá kell tennünk, hogy az előítéletes gondolkodás szabadsága nem jelenti a kirekesztés és a cigánysággal szembeni agresszió szabadságát. Olyan politikai légkört kell teremtenünk, ahol a nyilvános beszéd nem tűri meg azt, amit egy magánbeszélgetés még elviselt.

A kisebbségi másság elfogadtatására nehezen, de természetessé tételére le-

het és kell is törekedni. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium ezért hozta létre a párbeszédprogramot, mely a közoktatásban és a tömegkommunikációban támogat olyan programokat, melyek a többség számára mutatják be a kisebbség, ezen belül a cigányság kultúráját. Meg kell találnunk a módját, hogy elejét vegyük a diszkrimináció minden formájának: a foglalkoztatási diszkriminációnak, az iskolai szegregációnak, a hatóságok önkényeskedésének és a politikai kirekesztésének egyaránt.

A cigányság számára a rendszerváltás időszaka eddig alig hozott mást, mint helyzetének további romlását. Ha nem leszünk képesek visszafordítani ezt a folyamatot, ha nem tudunk perspektívát kínálni hazánk cigány polgárai számára, tovább távol a szakadék a többség és a cigány kisebbség között, és ez tragikus módon, láthatatlan etnikai határok mentén osztaná meg az ország társadalmát. A kormány eltökélt szándéka, hogy lehetőségeihez mérten mindent megtegyen e határok eltüntetése érdekében. Eljött az ideje annak, hogy hosszú évtizedek látszat intézkedései után megalapozott szakmai programokkal segítsük elő cigány polgártársaink beilleszkedését. A kormány nevében ehhez kérem az önök támogatását és köszönöm a figyelmüket.”

Dr. Tabajdi Csaba (az MSZP képviselőcsoportjának vezérszónoka)

„Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Képviselőtársaim!

Régi, történelminek is nevezhető adósságot törleszt a Magyar Országgyűlés a mai napon, amikor egy vitanap keretében a legnagyobb létszámú, és mondjuk ki rögtön az elején, a legtöbb problémával küzdő hazai kisebbség, a cigányság helyzetéről, kilátásairól tart vitanapot. Kiváló alkalom arra, hogy számba vegyük azokat a feladatokat és kötelezettségeket, amelyeket a társadalom egészéért felelős kormánynak és valamennyi felelős magyar politikai erőnek vállalnia kell.

Cigány vitanap a Parlamentben

Tisztelt Országgyűlés! Kulcsfontosságú, hogy a mai parlamenti vita nyomán a többségi társadalom világosabban értse, a cigányság problémáinak nem a többség hátrányára történő kezelése az ő érdeke is. Érdeke, hogy azok a cigányemberek, akik újra dolgozni szeretnének, kapjanak esélyt a munkára. A többségi társadalom érdeke, hogy ne keletkezzen nehéz teherként, akkora igény a szociális és más segélyek iránt. A többségi társadalom érdeke, hogy százezrek a magyar társadalomban ne érezzék magukat bőrszínük, származásuk miatt kitaszítva. A többségi társadalom érdeke, hogy ez a kitaszítottaságérzés ne váljon sem az elkeseredés, sem a nehezen kezelhető kisebbségi radikalizálódás forrásává, ne váljon etnikai konfliktusok okozójává. A többségi társadalom érdeke, hogy a cigányság azon része, amely – sajátos kulturális értékeit megőrizve – be akar illeszkedni, integrálódni akar a magyar társadalomba, azt megtehesse.

Tisztelt Képviselőtársaim!

Talán e vitanap is segít felismerni az összetartozás parancsát és felelősségét, amire **John Donne** híres idézete figyelmeztet valamennyiünket: „Senki sem különálló sziget; minden ember a kontinens része, a szárazföld egy darabja; ha egy göröngyöt mos el a tenger, Európa lesz kevesebb, éppúgy, mintha egy hegyfokot mosna el, vagy barátaid házát, vagy a te birtokod; minden halállal én leszek kevesebb, mert egy göröngyöt mos el a tenger,... mert egy vagyok az emberiséggel; ezért hát sose kérdezd, kiért szól a harang: érted szól”.

Dr. Torgyán József
(a *Független Kisgazdapárt*
vezérszónoka)

„Feltétlenül foglalkozni kell a cigányság problémáikörén belül azzal a kérdéssel, hogy van-e diszkrimináció a cigányság vonatkozásában vagy nincs diszkrimináció, mert a teendők csak ennek eldöntésétől függően határozhatók meg tárgyilagosan. Úgy gondolom, önmagában az a tény, hogy az országgyűlési képviselőtűk a mai napig nincs megoldva, mindenképpen súlyos diszkrimináció, ezen túl kell lépni, tulaj-

donképpen valamennyiünk szegénye, hogy ezt nem oldottuk meg.

Ami a cigányság kérdéskörének egyéb problematikáját illeti: én magam a közel harmincöt éves ügyvédi praxisom alapján mint tanú is állíthatom, hogy a büntetőügyek jelentős részében bizony súlyos diszkriminációnak voltak kitéve a cigányok. Nem egy esetben magam is azt tapasztaltam, hogy már önmagában a bőrük színe, és egyáltalán az, hogy ők a cigányság körébe tartoznak, a büntetőügyek egy igen tekintélyes hányadában meghatározta az ő helyzetüket.”

Hága Antónia
(*SZDSZ vezérszónok*)

„Én magyar állampolgár vagyok. Magyar tudattal, és cigány kisebbségi. És azt hiszem, hogy minden roma, akik most itt vannak és akiket én nagy szeretettel köszöntök, hiszen nagyon meghatározó ez a mai nap, ennyi roma a Magyar Parlamentben eddig nem volt. Ennyi, számomra nagyon fontos ember. És minden roma azt gondolhatja: igen, mi magyar állampolgárok vagyunk, magyar tudattal rendelkezünk, és a cigány nemzetiséghez tartozunk, a cigány kultúra gyönyörű, sok színű jegeit hordjuk magunkban.

Jelentős ez a mai nap a parlamenti politikusok életében, hiszen politikusok fognak beszélni ma a cigányokról. És ezért fontos ez, hogy nem ellenzékiek, és nem kormánypártiak, és talán nekem meg fogják bocsájtani képviselőtársaim, ha én a mai napon építő bírálatokkal fogom illetni a Kormányt, hiszen azt gondolom, hogy a cigányság ügye olyan válságos az ezredforduló tájékán, hogy minden építő jellegű bírálatra a Kormánynak szüksége van. És hiszem azt, hogy ez a kormány, ezeket a bírálatokat hasznosítani fogja, és hasznosítani tudja. Tehát kérem, hogy a mai napon a képviselő társaim ennek szellemében cselekedjenek, ha ezzel egyetértünk.

A cigányság államalkotó tényező, és mint itt elmondották, 600-650 ezer főről van szó. A magyar történelem során bizonyos kormányok többször nekirugaszkodtak annak, hogy a cigányság helyzetét valamilyen módon próbálják javítani, a cigányság helyzetét valamilyen módon

tudják orvosolni. És el kell önöknek mondjam, hogy nagyon jó szándékú kezdeményezésekkel is találkozhattunk az előző időszakban. Hiszen ki mondaná azt, hogy a Kádári rezsimben, a teljes foglalkoztatás idején, amikor az excenzív ipar begyűrte a cigány munkaképes lakosság 95 százalékát, rossz szándékú volt. Jó szándékú volt. Csak nem biztos, hogy jól sülték el. Talán az idősebb képviselőtársaim emlékeznek arra, amikor hosszú fekete vonatokkal érkeztek a romák föl a nagyvárosokba, az iparokba és adták el viszonylag olcsón a munkaerejüket. Ők voltak az építőipar alapkövei, ők voltak az Ózdi kohászat alapemberei, a vasgyáraknak, a nagy erőműveknek a fizikai munkásai. Azok a nagyon alacsonyan képzett emberek, akiket később a szocialista brigádok megtanítottak írni-olvasni, és fényképeik bekerülhettek a brigádnaplóba. Társadalmi megbecsülések övezték akkor ezeket az embereket, és ezek a társadalmi megbecsülések fontosak voltak a cigányoknak. „Cs”-s lakások, csökkentett értékű lakások épültek, amelyek a cigányok számára otthont adtak. Aztán ez egy kissé megváltozott. Hiszen a '86-87-es években ezek az emberek, akik addig sikeresnek hitték magukat, hiszen munkába tudtak állni és el tudták tartani a családjukat, ezek az emberek veszítették el először a munkájukat. Azoknak az embereknek, akik azt hitték, hogy őket a társadalom becsüli, hiszen a legnehezebb fizikai munkát végzik azért, hogy ez az ország épüljön, ezek az emberek találták szemben magukat a folyamatos előítéllettel, hiszen a munka elvesztésével is járt. Hiszen 1990-ben még bizonyos kormánypárti képviselők összezsérelték a fogalmaikban a munkanélkülit a munkakerülővel. Meg kellett tanulnunk azt, hogy bizony ezek az a munkanélküli emberek nem munkakerülők, de képzetlenségük folytán nem tudnak újra munkába állni.

Az Antall-kormánynak is voltak nagyon pozitív, nagyon jó kezdeményezései. Kezdem azzal, hogy a speciális szociális rétegeként nevezett cigány kisebbség etnikum lett, minden kisebbséggel azonos jogokat kezdett élvezni. A kisebbségi törvény vonatkozik a cigányságra is, és kulturális autonómiát

Cigány vitanap a Parlamentben

ad a cigányságnak is, hogy végre élhessen a kultúrájával, hogy életben tarthassa a kultúráját, és tovább tudja azt fejleszteni.

Megszületett az első cigány gimnázium, a Gandhi Gimnázium, és régi képviselőtársaim velem együtt érezhetik azt, hogy kicsit annak mindnyájan a szülei vagyunk, hiszen sok ellenzéki és kormánypárti képviselővel együtt lobbiztunk azért, hogy önálló költségvetéssel rendelkezhesen, hogy annak a 120–130 cigány gyereknek saját gimnáziuma lehessen, ahol saját nyelvén beszélhet, és ahol a tanárok csak azért vannak, hogy őket taníthassák.

A miniszteri expozéban nagyon sok olyan mondat hangzott el, hogy kell, meg kell oldani, hogy meg kell csinálni, én szeretném, ha rövid idő múlva már olyan is elhangozhatna, hogy megtettük, és milyen volt az eredmény, ezt tettük, jó vagy rossz hatásfokkal.

Szeretnék egy kicsit bizonyos dolgokról már múlt időben beszélni. Hiszen a cigányság 75 százaléka munkanélküli. Ezt a munkanélküliséget valamilyen szinten kezelni kell. Hiszen a szabad piaci gazdálkodás szárnyaira nem lehet a cigányságot ráhelyezni. Ettől össze fog törni. Valami segítség, egy intervenció beavatkozás szükséges.

És most egy kissé kényesebb témáról szeretnék beszélni. Ózdon vannak olyan cigány családok, akik három naponta esznek. Vannak olyan cigány családok, akikről elveszik a gyereküket, mert nem tudják táplálni őket. Nagyon veszélyes egy társadalomra nézve, és ránk, cigányokra nézve, ha a gyermekeinket, ha a családjainkat szétszedik. De a cigányoknak most a nagy többsége, amely '80-85-88-ban vesztette el az állását, teljességgel jövedelem nélkül van. Valóban igaza van a többségi társadalomnak, kizárólag csak szociális segélyből és családi pótlékból élnek sokan. De ez szégyen. Nem szabad egy népcsoportot arra kényszeríteni, hogy támogatások után járjon, nem szabad megalázní, hiszen így egy etnikum veszti el az öntudatát. És ebben a pillanatban kell, hogy azt mondjam azoknak a romáknak, akik most itt vannak, hogy felelősségteljesen csak közösen gondolkodhatunk. És engedjék meg, engedjék

meg, kedves barátaim, hogy erről a szószékről csak annyit mondhassak nektek, hogy a saját érdekeinket háttérbe kell, hogy szorítsuk, és valamiben egyet kell nekünk érteni, nevezetesen abban, hogyha most nem fogunk össze, és nem kényszerítjük a többségi társadalmat arra, hogy figyeljen a mi gondunkra, akkor lehet, hogy ez a cigányság, amiket mi, amiket ti valamilyen szinten képviseltek, szép csendben el fog tűnni mögületek, és akkor kinek az érdekeit képviseljük mi? Köszönöm a szót!"

**Dr. Szilágyiné
Császár Terézia**
(a KDNP vezérszónoka)

„Ígertem, hogy pozitív dolgokról fogok szólni. Szeretném elmondani, hogy Hodász, ahol jelentős – majdnem hogy azt mondhatom: többségi – cigány lakosság van, azt gondolom, európai mértékkel mérve is jelentős állomás a cigányság és a magyar társadalom életében. Hodászon, Kántorjánosiban – természetesen egyházi támogatással, az egyház köré tömörülve – csodák történtek! A második templomot építik, részben társadalmi munkával és külföldi támogatással a cigányok, és cigány közösségi ház épült föl – az elmúlt hónapokban volt az átadása. Ez ma még elég üresen áll, mert sok mindennel fel kellene tölteni. Nemcsak a bútorokról szölok: szellemi erővel kellene feltölteni. Kellene a cigány értelmiség, aki felkészíti a cigány gyermekeket a továbbtanulás esélyeire, aki foglalkozna szociális, mentálhigiénés és számtalan kérdéssel. Ki fogja megtanítani a cigányságot – visszaadva évszázados kultúrájuk egy jelentős lehetőségét – arra a csodálatos kézműiparra, amelyre csak ők voltak képesek az elmúlt századokban? Aztán olcsó, filléres segédmunkásokká váltak...

Meg kell említenem azt is, hogy az első, a cigányság részére kiosztott szociális földek szintén Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében voltak: Piricsén, ahol egy református lelkész, polgármester földet osztott a cigányoknak – napokig láthattuk a televízióban. Örömmel számolhatok be arról, hogy igaz, nem száz százalékban művelik azóta a földet a cigányok, de jelentős részük dolgozik,

becsülettel műveli, és eltartja belőle a családját.

Igaz, hogy ezeket a csodákat, mint például a hodászi csodát sokkal jobban ismerik Rómában, a Vatikánban, mint Magyarországon – és főleg Budapesten.

Igaz erre a megyére, hogy 1992. április 27-én hazánkban először felállították a cigány áldozatok emlékművét, a holocaust évfordulóján; hogy épült azóta cigány közösségi ház Tiszavasváriban és Tiszadobon. Keresik tehát ők is emlékeik megőrzését, kultúrájuk feltámasztásának lehetőségét, miközben napi megélhetési gondjaikkal kell megküzdeniük."

Tirts Tamás
(a Fidesz-Magyar Polgári
Párt képviselőcsoportjának
vezérszónoka)

„Elnök Asszony! Tisztelt Ház! Tisztelt Roma Önkormányzati Képviselők! Kedves Vendégeink!

Tabajdi Csaba azt mondta, hogy ez a nap egyértelmű jelzés, hogy mennyire fontos ez a probléma. Én a magam részéről hadd tegyem hozzá, hogy remélem, nem ebben a napban merül ki a kormányzat figyelme a cigánypolitika iránt, és remélem, hogy az a vita, ami itt ma kibontakozik – és minden témában ki kell hogy bontakozzék, hiszen azért vannak kormánypárti és ellenzéki képviselők, hogy különbözőképpen megfogalmazzák véleményüket –, valamilyen módon a cigányság helyzetén segíteni fog.

Becslések szerint a magyarországi cigányság lélekszáma meghaladja a félmilliót, akár a 700 ezret is. Régiókban lakik a világ cigányságának nagyobbik része, mintegy négy-ötmillió. A magyarországi romák helyzetének alakulása az ország viszonylagos fejlettsége folytán óhatatlanul hatással van és lesz a környező országokra is. Már most érzékelhető az a kíváncsú külpolitikai magatartás, amelyben Magyarország a közép-európai cigányság jogainak tiszteletben tartását a szomszédos államokkal kialakítandó jószomszédi viszony összetevőjének tekint.

A romák történelme szorosan összefonódik a magyar többségével. Kultúr-

Cigány vitanap a Parlamentben

rájuk sajátos értékekkel gazdagította a magyar kultúrát. Bár az asszimiláció jelentős mértékben előrehaladt körükben, mind a mai napig megőrizték archaikus népi kultúrájuk egy részét és hátrányos társadalmi helyzetükből fakadó különállásukat. Egyfajta kettős kötődés jellemzi őket, egyszerre érzik magukat magyarnak és romának.

Máig ható, mély traumát eredményezett körükben a második világháborús cigány genocídium. A náci fasizmus brutális gaztetteinek sem történeti feltárása, sem politikai gesztusokkal történő enyhítése mind a mai napig nem történt meg.

A rendszerváltás folyamata rendkívül hátrányosan érintette a romák társadalmi csoportjait. A hatvanas-hetvenes években az excenzív szocialista iparosítás eredményeként történelmük során először kapcsolódtak be a modern társadalmi lét rendszerébe. Ennek következtében jellemző lett rájuk is a csaknem teljes foglalkoztatottság. Természetesen ettől még nem éltek jól, de legalább a napi kenyérgondok megoldódtak. Ez a rendszer összeomlásával szükségszerűen a múltba enyészett.

Mára a rendszerváltó társadalmak minden nehézsége sújtja őket. De mindenekelőtt a munkanélküliség, amely a cigányok körében sokszorosa az ország átlagnak, többen itt már mondták a 70 százalékot, de egyes körzetekben a 90 százalékot is meghaladja. Különösen nehéz a helyzete a válságövezetek falusi cigány lakosságának, ahol a mindennapi létfenntartás is küzdelem a nagy tömegek részére.

Minden, a romák helyzetével foglalkozó írás, ajánlás elkészítéséhez a valóság pontos ismerete szükséges. Itt jegyzem meg, hogy a mai vitanapra a képviselők két anyagot kaptak. Az egyiket Láttelel címmel Tabajdi Csaba politikai államtitkár jegyzi, a másik a vitanapot előkészítő képviselőcsoport részéről jött Hága Antónia aláírásával, és nagyon fontos anyagnak tartom az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat vaskos anyagát. Sajnos, ezt a képviselők nem kaphatták meg, csak a frakcióvezetők, de nyilván, akit érdekelt, az tudott ebből is készülni.

Egy hatékony intézkedéssorozatnak előfeltétele a romák helyzetének komp-

lex felmérése, tudományos igényű elemzése. Épp ezért a Fidesz kezdetektől ösztönzi a magyarországi cigányok lélekszámát, településszerkezeti és rétegződési sajátosságait, anyanyelvi, kulturális helyzetét feltáró országos szociológiai kutatások folyamatossá tételét."

Dr. Kaltenbach Jenő a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa

„Tisztelt Országgyűlés! Tisztelt Cigány Önkormányzati Képviselők!

Első alkalommal van lehetősége az országgyűlési biztosnak, hogy kifejtthesse álláspontját az Országgyűlés és az ország nyilvánossága előtt, ráadásul erre egy rendkívül súlyos kérdés kapcsán kerül sor: a cigányság problémái oly súlyosak, hogy ezt nem lehet egyszerűen csak egy problémának tekinteni a kisebbségi problémák között, hanem ennek feltétlenül külön rangja, külön jelentősége van.

Először van alkalma a tisztelt Háznak egy általa nemrég létrehozott alkotmányos jogintézmény működéséről közvetlen benyomást szerezni. Ennek az elvárásnak, amely a tisztelt Ház részéről, valamint a közvélemény, illetőleg az érintett kisebbségek részéről megnyilvánul, igyekszünk eleget tenni, én és az Országgyűlés által választott többi biztos. Ugyanakkor ezt annak szellemében tesszük, hogy tudjuk: az országgyűlési biztosnak nem elsősorban az a tisztje, az a feladata, hogy tetszést arasson, hanem hogy igazat beszéljen – hogy csak igazat beszéljen.

Országgyűlési biztosként a kisebbségi jogokat sértő visszaállások, törvénysértések kivizsgálására és kivizsgáltatására nem rendelkezem alkotmányos hatáskörrel, ami egyben mondanivalóm tartalmát is meghatározza. Tisztában vagyok azzal, hogy a probléma jelentős mértékben túlterjeszkedik a jog érdekkörén. A kisebbségi jogok gyakorlásának feltételrendszerét a kisebbségeknek és a politika szereplőinek közösen kell kialakítaniuk, illetve folyamatosan jobbítaniuk. Minden olyan kezdeményezést ezért, amely a fenti célt szolgálja – függetlenül attól, hogy melyik

félről származik –, csak üdvözölni tudok.

Végül engedjék meg, hogy nagyon röviden kitérjek az általam jelzett harmadik problémára: az országgyűlési képviselet megoldatlanságára. A részletekbe most nem mennék bele, hiszen számos tárgyalás folyt a probléma körül, az elmúlt években igen sokszor került ez terítékre, mégis úgy gondolom, hogy a mai nap is felhívja a figyelmet ennek a kérdésnek a megoldatlanságára, hiszen ha meg lenne oldva, most nem fordulhatna elő, hogy a cigányság legitim képviselői csak a karzaton foglalnak helyet."

Horn Gyula miniszterelnök

„Nekem határozott véleményem, hogy e pénzek felhasználása mindinkább a cigányság, a cigányság érdekképviseleteinek a kezébe kerüljön. Ők döntsenek maguk a felhasználható, és reményeink szerint a későbbi években növelhető összegek sorsáról. Ez rendkívül fontos az együttműködés és egyáltalán a cigányság helyzetének javítása szempontjából is. Úgy hiszem, hogy ez a pénz, amely meglehetősen kevés, de ugyanakkor az ország elviseelőképességével valahol összhangban van, most döntően csak a legégetőbb gondok megoldását segítheti elő, még csak azt se merem állítani, hogy biztosítja. De előre kell és előre tudunk is lépni.

Nyilvánvaló, azt hiszem, mindannyiunk számára, hogy a cigányság helyzetének javítása igazából attól függ, hogy miként fejlődik tovább az ország, miként tudjuk fokozni, növelni a gazdasági teljesítményt, hiszen ebből tudunk csak a cigányság helyzetére is többet fordítani. De itt kölcsönhatás van: ha mi nagyobb mértékben tudjuk bevonni a cigányságot a teljesítménybe, az alkotómunkába, nyilvánvaló, hogy ezen keresztül is tudunk segíteni rajtuk is és az ország is.

Külön meg szeretném említeni azt, hogy egy nagy jelentőségű törvénymódosítást fogadott el a közelmúltban a parlament. Ez pedig a büntető törvénykönyv módosítása, amely most már törvényes lehetőséget ad a rasszizmus elleni fellépésekre. Ez nagyon komoly.

Cigány vitanap a Parlamentben

és hozzá szeretném tenni, az európai demokratikus államok jogszabályaival és gyakorlatával összhangban lévő döntés volt. Úgy ítélem meg, hogy a Btk.-nak erre vonatkozó passzusai végrehajtásához ugyanúgy nélkülözhetetlen a cigánysággal való együttműködés, mint más kérdések, más problémák megoldásához. Meggyőződésem szerint a kölcsönös előítéleteket, hiszen kölcsönösök ezek az előítéletek a cigányság és a nem cigányok köreiben, csak együttesen lehet leépíteni, megszüntetni.

Befejezésül, tisztelt képviselőtársaim, azt szeretném aláhúzni, hogy a demokratikus nemzetek közösségének normái, követelményei is igénylik tőlünk azt, hogy mi előrelépünk, sőt jelentősen lépünk előre a cigányság helyzetének javításában. Ezzel összefüggésben én is nagy jelentőségűnek tartom az Európa Tanács vonatkozó dokumentumát, és – ez alkalmat megragadva – szeretném kifejezni köszönetemet a magyarországi cigányságnak az Európa Tanácsban és az Európa Tanács dokumentumával kapcsolatos magatartásáért, azért, ahogy próbálta erősíteni és szolgálni a magyar nemzet, Magyarország presztízsét. Én azt hiszem, hogy a további fejlődésünk mindezeknek a fényében, az európai normák és követelmények fényében, nem választható el a cigányság problémáinak rendezésétől, javításától. Köszönöm szépen.”

Dr. Sepsey Tamás
(Magyar Demokrata
Fórum vezérszónoka)

„Igen Tisztelt Képviselőtársaim! A Magyar Demokrata Fórum határozottan állítja: a cigányság helyzete, annak súlyossága nem engedi meg a további késlekedést, nem engedi meg, hogy hónapokig, évekig kelljen várni programok kidolgozásával, és azután esetleg, talán lehet, hogy történik valami. Ennél sokkal komolyabb a dolog és egy felelősségteljes kormányzatnak többet kell tennie.

Amire még hivatkozni szeretnék, az az, hogy ebben a folyamatban rá kell ébresztenünk a társadalmat arra, hogy a cigányságnak megvannak azok a kulturális értékei, amelyeket idáig nemigen

vagy kevesen vettünk észre, és amelyek következtében egyenrangú társai vagyunk egymásnak. Sajnos az évszázadok során sok olyan előítélet rakódott le a magyar társadalomban, amelyeknek a megszüntetése nehéz, de nem lehetetlen. Ebben kell nekünk együttműködni. És vannak már partnereink! A kisebbségi törvény nagyon jót tett az öazonosság megteremtésének, és azt követően, hogy létrejöttek a kisebbségi önkormányzatok – és most már kimondhatjuk, hogy legitim szervezete van a magyarországi cigányságnak, mozaikneven az OCKÖ személyében –, lehetővé válott, hogy együtt és közösen megtudjuk valósítani azt a valóban nemzedékeken átívelő, de megtisztelő feladatot.”

Dr. Farkas Gabriella
(a Magyar Demokrata
Néppárt
képviselőcsoportjának
vezérszónoka)

„Köszönöm a szót, Elnök Asszony. Tisztelt Ház! Hölgyeim és Uraim! Engedjék meg, hogy tisztelettel köszöntsem a képviselőtársak nevében az önkormányzat elnökét és képviselőit. És engedjék meg, hogy tisztelettel köszöntsem mindazokat a rádióhallgatókat és televíziónézőket, akik lelkiismeretüktől indítattva most ide figyelnek.

Nem szeretem, ha dohányzásellenes nap van egy évben egyszer, őszintén szólva nem szeretem egy évben egyszer az anyák napját sem, és nem jó, hogy különböző kérdésekre súlyozva kell vitanapot rendezni. Ez a vitanap mégis üdvözlendő azért, mert a közel hatszáz éve mellettünk élő, velünk együtt élő cigányságról a magyar parlament ilyen körülmények között most beszél először.

Azt mondjuk, hogy a munkanélküliek nagyobb része cigány származású. Ez is igaz. De ha megnézzük, hogy milyen a munkanélküliek képzettségi szintje, azt látjuk, hogy az alulképzettek közül van a legtöbb. Itt is nyilvánvaló az összefüggés.

Éppen azért hiszem, hogy a cigánysággal foglalkozók legfontosabb feladata a képzés, oktatás, nevelés terüle-

tén van. Erről képviselőtársam fog majd a Néppárt nevében beszélni.

Én mindössze anyit szeretnék mondani: nagyon jó és üdvözlendő, hogy tehetséggondozó programok vannak. Ezért örültünk mindannyian – pártállástól függetlenül – annak, hogy megszületett a Gandhi Gimnázium. Bizonyára rendkívül hasznosak lesznek azok a tehetséggondozó kollégiumok, ahol a felzárkózást elő lehet segíteni. Mégis nagyon röviden arra szeretnék figyelmet fordítani és felhívni az önök figyelmét, hogy jó lenne, ha a közoktatásban a kis falvak, kisvárosok iskoláiban, amelyek egyre rosszabb helyzetben vannak, mégis mód lenne a cigány gyermekek felzárkóztatására.

Nekem azonban nagyon komoly agályaim vannak azzal kapcsolatban, hogy ez hogyan fog sikerülni egy enyhén szólva lerongyolódó iskolarendszerben. Elnézést a kifejezésért!

A foglalkoztatáspolitikát illetően csak két hiányra szeretném a figyelmet felhívni. Térségi programok, válságkezelő programok kellenek, de úgy, hogy a lemaradott térségeket egyben kezelje ez, és akkor nem lesz szükség etnikai preferenciára. Tavaly év végén megszületett az új társasági törvény, amelyben volt vállalkozási övezetnek nyújtott adókedvezmény-forma. Csak az a baj, hogy vállalkozási övezet – amelyre Záhony térsége jelöltetett ki elsőnek – még mindig nincs! Pedig több olyan övezet kellene ezekben a kritikus sorsú térségekben, ahol a befektető adómentességet kap, ahol a vállalkozó különböző kedvezményeket élvez. Így képzelhető el a cigányfoglalkoztatás-politika beágyazása egy térség válságkezelésébe. Azt hiszem, az lenne az igazán jó!”

Pokorni Zoltán
(Fidesz)

„Tisztelt Képviselőtársak! Tisztelt Vendégeink! Így, a magyar parlament első cigánypolitikai vitanapjának a második felében, a vége felé, amikor a képviselő urak is, de a vendégek egy része is már a lábával szavaz, az a kérdés vetődik föl – vagy kimondjuk ezt, vagy nem –, hogy mi értelme ennek az egésznek.

Mi értelme a magyar parlamentben cigánypolitikai vitanapot tartani, mely

Cigány vitanap a Parlamentben

vitanapon nem szólhatnak meg a cigányság képviselői, nem fejthetik ki az álláspontjukat, nem mondhatják el, hogy mi rejtezik azokban a vaskos dossziékban, amelyeket az önkormányzat kidolgoztatott, programként az asztalra tett. Ez talán válasz lett volna a miniszterelnök úr kérdésére: volt-e olyan kormány, amelyik programot tudott alkotni a cigányság fölemelésére? Erre ő azt a választ adta, hogy nem volt; halottunk itt olyan választ, hogy volt ilyen. Egy biztos: ez a program ott ül a karzaton. Ott vannak ennek a programnak a képviselői, akik le is tették az asztalunkra ezt a több száz oldalnyi dokumentumot, mit kell szerintük csinálni a cigányság fölemelése érdekében.

Mire való akkor mégis, ha úgy tesszük, egy politikai vitanap? Mire való ez az intézmény?

Gellért Kis Gábor
(MSZP)

„Tisztelt Ház! Kedves Vendégeink! Miután utolsó volnék a képviselők sorában, akik ezen a vitanapon felszólalnak, nemcsak a Szocialista Párt képviselőjeként, hanem annak a bizottságnak a vezetőjeként is meg kell szólalnom, amely végül is kezdeményezte, hogy ez a vitanap itt, a parlamentben lefolyjon.

Azt vártam, vártuk, hogy megtörténik az egyfajta szembenézés mindazzal, amit a cigányság ma megtestesít Magyarországon, hogy sorra vesszük azokat a problémákat, amelyekkel a társadalom nagy részének kell szembe-sülnie naponta. Ehhez vitaanyagként, viataalapként minden képviselő megkapta a kormány által összeállított anyagot, a kormányhatározatot, képviselőtársai megkapták azt a dokumentumot, dokumentumcsomagot is, amelyet az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat állított össze. Ezek együttesen – azt gondolom – elégséges muníciót adtak volna ahhoz, hogy itt az Országgyűléshez méltó színvonalon menjen végbe a vita. Az, hogy nem így történt – hiszen erről akarok beszélni –, azt hiszem, a parlament természetéből következik. Sajnálatos módon itt és az elmúlt órákban megismétlődött az, ami már oly sokszor megtörtént különböző vitáink alkalmával.

Voltak olyan elemek ebben a vitában, amelyek teljességgel távol estek a dolog természetétől is. Itt csak egyetlen dologra hivatkoznék: mindjárt a vita elején elhangzott, hogy lám, a cigányság a magyar nemzettest része, hiszen ők vonultak a magyarok segítségére Erdélyben, a marosvásárhelyi események idején. 1990. március 19-én. Sajnos, aki ezt mondta, éppen csak azzal nincs tisztában, hogy a megelőző napon ugyanoda, Marosvásárhelyre romániai, román nyelvű cigányokat vittek leítatva és feltűzelve, akik ugyancsak verték a magyarokat. Nem tudom, ebből mire lehetne következtetni, de ez olyan fokon idegen volt mindattól, ami idetartozott volna az Országgyűlés elé, hogy nem tudom szó nélkül hagyni.

Most néhány dologra reagálnék utalásszerűen, hiszen az oktatással, a különböző programokkal kapcsolatban hiányérzeteket fogalmaztak meg képviselőtársaim, egyébként joggal, de mégis jó, ha tisztában vagyunk az adatokkal.

Az oktatásra, kitüntetetten a cigány fiatalok oktatására ez a kormányzat 600 millió forintot fordít, ebből 243 millió forint jut a Gandhi Gimnáziumnak. '92 és '95 között a kormány 50 millió forintot fordított ösztöndíjasokra, ebből évente nagyjából – egészében ezer cigánygyereket lehetett ösztöndíjjal segíteni, ami természetesen kevés. Erre futotta, és hogyha kicsivel jobb helyzetben lesz az ország, akkor nyilván többeknek tud majd ösztöndíjat nyújtani.

A Magyarországi Cigányokért Közalapítvány 150 millió forinttal alakult meg, elkezdte működését, remélhetőleg bekapcsolódik abba a programsorozatba, amelyről itt részleteiben is szó esett. A Népjóléti Minisztérium által szervezett cigányszociális földprogram 124 településen 110 millió forinttal támogatva azokat a kezdeményezéseket, amelyek a cigányságot helyben foglalkoztatnák. Az OFA, az Országos Foglalkoztatási Alapítvány 900 programot menedzsel százmillió forintból. Ezek külön-külön persze jól hangzó pénzek, de együttesen sem elegendők ahhoz, hogy megoldják mindazokat a gondokat, amelyek folyamatosan foglalkoztatják a cigányságot is, meg természetesen a társadalom egészét is.

Itt akkor engedjék meg, hogy kitérjek a biztonságunk által évről évre elvégzendő munkára, a parlament által szétosztandó pénzekre, hiszen minden alkalommal, amióta az új parlament megalakult, akár az önkormányzati támogatásokról, akár a társadalmi szervezetek támogatásáról beszélünk, a szétosztandó pénzek kétötödét cigány szervezetek, illetőleg a cigány önkormányzat kapja. Körülbelül hasonló az arány – talán valamivel, csekély mértékben különbözik ettől – a Kisebbségért Közalapítvány 400 millió fontos pénzénél, amelynek egyharmadát – negyven százalékát kapják cigány szervezetek, illetve a cigánysággal összefüggő programok.

Örültem volna, ha képviselőtársaim ebben a vitában, illetve még azt megelőzően veszik maguknak a fáradságot, és elolvassák azokat a dokumentumokat, amelyeket kézhez kaptak; akkor talán sok megjegyzést megspórolhattunk volna, szerencsétleneket és rosszízűeket egyaránt, hiszen a Látélet című dokumentum önmagában tartalmazza azokat az intézkedéseket, amelyek '90 és '94 között történtek, amelyeket az akkori kormányzat hozott. Tehát egész egyszerűen nem állja meg a helyét az, hogy bárki is elhallgatta volna ezeket az intézkedéseket. Nem mondta volna senki, hogy nincs egyetlen párt sem, amelynek lenne cigány válságkezelő programja, hiszen a koalíciós pártok azért töltene be koalíciós szerepet, hogy a kormányt próbálják rávenni az ilyen programok létrehozására, és ezt a programot megvalósította, letette a kormány – nyilván vannak vitás pontjai.

Végezetül: számomra és számunkra elsősorban az a fontos, hogy mindeme törekvések mögött ott vannak az emberek, az a roma sokaság és azok a roma egyedek, akiknek a képviselői itt ülnek közöttünk. Ha nem az a humanitás, a szolidaritásnak nem az a kötelezettsége vezetne bennünket, amely miatt mi szocialisták baloldalinak mondjuk magunkat, akkor nem lett volna érdemes – legalábbis számunkra – megtartani ezt a viatanapot. Ez az a kötelezettség, ami vezet és amelynek értelmében programokat, politikákat a továbbiakban is folytatni akarjuk.”

R O M A P A N A S Z

- K Ö T Ö Z , T A N Í T , U S Z Í T A S Á R -

„Shukares phenelpes, ba phares
kerelpes”

„Szépen hangzik, nehezen valósul
meg”

(Cigány mondás)

Út. Utak. A távolságok vérkeringése. Minden utak, amelyek Rómába vezetnek, Utak amelyek porában a botló ember lábnyomai a „hetedik mennyországba” tántorognak... és vannak utak, amelyek nem vezetnek sehova.

Erednek, elindulnak fényesre világított, zengő városközpontokból, büszke, hiú, asszonyosan délceg terekről, míg végül, mint a minden csáberejétől megfosztott tüdőbeteg utcalányok szennyes csatornák vizéig, nyirkos-szikes rétdalalak lapályáig erőtlenednek. Hosszú labirintusuk kezdeteként úgy szakadnak a végtelenbe, mint egészséges torokból az örömkialtás, míg végül lendületük legvégén lemondó sóhajokká szelődülnek.

Aki ismeri a cigánytelepek nagyon is ggettó stílusú utcáit, aki önként, csak amúgy romantikus kíváncsiságból, kedvtelésből végiglabált már az őszi-tavaszi cigányvárosok lábszárközépig érő ingoványában, szóval az tudja, hogy a kockázat amelyet vállal, az minimum a testét fedő ruházata elleni durva erőszak. A házfalaktól házfalakig húzódó víz- és sártenger, a lépésnyire lerakott féltéglák járdát helyettesítő kockái és a különlegesebbnél különlegesebb artista produkcióikat bemutató emberek tucatjai, akik szökkenve, ugatva, kerítésekbe kapaszkodva, vagy azokon lógva igyekeznek feleslegesnek látszó céljaik irányába.

...És gyermekek. Gyermekek, akik jól-rosszul felöltöztetve, hitványabbnál hitványabb cipőkbe bújtatott lábaikkal tévetegen keresik a sártengeren való átlábalás lehetőségét. Elkeseredve, olykor sírásra görbült szájjal teszik ezt, hiszen csak tegnap volt, hogy megrögtta őket a nagyon is tisztaságmániás tanítónéni, mert sáros lábbelikkel mászkáltak össze az iskolafolyosók tükörfényesre vikszolt kövezetét.

Csak hát földönjáró emberek ők is. Repülni nem tudtak. Pedig néha repülni volna jó. Elszállni, elrepülni arra,

amiről az a végtelen, kék-tiszta messzeség üzen így tavaszodván.

...Azon a napfényes, már az igazi tavaszt idéző márciusi napon, amikor fotóriporter kollégámmal a karcagi cigányvárosok sártengereit jártuk, magunk sem gondoltuk volna, hogy az életkörülményeikbe belefáradt emberek ennyire szemérmesek tudnak lenni, ha közvetlen környezetük milyenségéről esik szó. Ez a szemérmesség természetesen nem az általános tények felsorolásában merült ki (hiszen azokat mi magunk is megtapasztalhattuk), inkább személyes nehézségeik felsorolását nyelték vissza talán-talán némely általunk ismeretlen retorziók életbelépésétől. Ezért hát mi magunk vettük kézbe a dolgok irányítását. A terepszemlén segítségünkre volt **Johan Anna**, Karcag Város Cigány Kisebbségi Önkormányzatának alelnöke és az örökmozgó **Varga „Mici” István** képviselő.

Utunk első részében a déli külvárost kerestük fel, ahol, talán hála az „átkos” kommunista rendszernek, már egyetlen putrijellegű épület sem csúfokodik a masszív, egészséges, gyakran kétszintes épületek között. Az emberek élnek mindennapi, a munkanélküliség miatti tétlen életüket. Jöttek-mentek, beszélgettek, és olyanforma figyelemmel bámultak minket, idegeneket, amelyek csak a súlyosan megsértett emberek sajátja.

Gépkocsink csak a cigányváros legszéléig volt érvényes közlekedési eszköz számunkra, azt követően az apostolok lován, gyalog kószáltunk az egyzsinű, festetlen, kőporozatlan lakóházak és a bizonytalan rendeltetésű melléképületek között. A vékony, mintegy ötven-hatvan centiméter széles járdáról lelépni sehol nem volt tanácsos, mert a betonlapokból összeeszkábált „csapáson” túl már a lábvetkőztető kunsági sár erőszakoskodott.

A jöttünkre összeverbuválódott emberek hangos szóval, az Istent és a szenteket emlegetve sorolták fel siralmaikat, és a legkülönbözőbb tippeket kaptunk arra nézve, miképpen lehetne a lassan-lassan sárbafuladó városrész közlekedési gondjait megoldani. Elvezettek bennünket a főutcára is, ami csak annyiban különbözött az összes többitől, hogy talán szélesebb volt valamilyen, és az olvadó hóval megtelt kátyuk nem bokáig, hanem térdig értek.

Mint azt a déli külváros lakói elmondták, szilárd útalap építéséhez, más lehetőségük nem lévén, szervezett munkajerejüket bármikor hajlandók felajánlani, csak az ígéreteken túl is történne már valami. Ám a tekintetükről, és a lassan apátiába hajló felháborodásukból egyértelműen megállapítható volt, hogy már teljesen esélyteleneknek érzik aggályaikat. Hiszen sokan ebbe a sártengerbe születtek bele, itt nőttek

fel, itt öregedtek meg, és talán egykor innen is fognak kihalni.

Útprogramunk második részének végcélja az északi Cigányváros volt, ami méltatlan tükörképe a délinek. Méltatlan, már amennyiben itt járda sincs, kivétel a Pacsirta utca egyik oldalán, ám azon kívül egyetlen centiméter szabályos tervszerűséggel megépített gyalogjáróval nem rendelkezik a mintegy 2000 lelket számláló városnegyed. Ottjártunkkor az emberek szorosan a házak falához húzódva beszélgettek egymással. Olyanformán tették ezt, mint a vízi emberek, mint például a tiszai halászok szokták. Átkiabálgattak egymásnak.

De mert azért közlekedni itt is csak kell, a teleppel szomszédos víztároló egyre inkább lepusztuló gátját nevezték ki fő közlekedési útnak, és innen, mint amolyan első osztályú magaslesről koordinálják be magukat, mielőtt elszánnan otthonaik felé indulnának.

A passzivitás, a flusztráltság elképesztő méreteket ölt. Nem csak az idegenek tájékozódó jellegű kívánságai, de tapasztalhatóan egymás pillanatnyi gondoljait is érzéketlennek látszanak. Mindenki önmagával van elfoglalva. A mával, esetleg a holnappal. A holnapután? Nos a holnapután talán nem is létezik.

Az utak, az úttalanság miatti felháborodás itt is elképesztő méreteket ölt. Tanácsok, javaslatok, tervek röpködnek. Mindenki tud, vagy legalábbis sejt valamit bizonyos pénzalapról, amelynek sorsát a bizonytalanság homálya fed. Kérnek, járjak utána. Ha megteszem, ha megmerem tenni, úgy „raj csávó” vagyok. Ha nem... De ezt már nem részletezik.

Hát rajta! Nézzünk utána...

Varga Istvánt, a Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselőjét faggatom.

a felmerült nagyon is valós problémák mibenlétéről.

– A körülmények valóban tarthatatlanok – tárja szét kezét tehetetlenségében a képviselő. – Ha a számszerűségi adatokat nézzük azt látjuk, hogy az északi külváros esetében az 1055 méter hosszú úthálózatból csupán mintegy 200 méter a szilárd útburkolatú, míg a délin egyetlen centiméter ilyen útfelület sincs, bár a teljes út hossza 3040 méter.

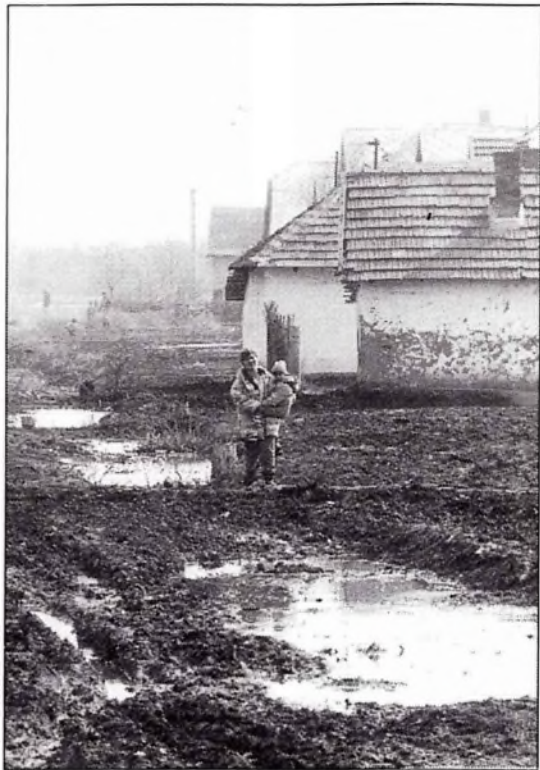
Sajnos, szinte áthidalhatatlannak látszó problémák adódtak és következnek ebből.

Példaként talán hadd említsem meg, hogy néhány évvel ezelőtt az északi Cigányvárosban Gyökeres Péterné (Kosztá Mária) nevezetű fiatal, várandós kismama meghalt, mert a szülési fájdalmainak pánikhelyzetében, illetve az ez ok miatt riasztott mentő, a járhatatlan utak miatt nem, illetve csak későn érkezhetett meg céljához.

Ugyenebben az évben a déli külvárosban is majdnem tragédia történt. Március 7-én Tóth László, aki a Nyár utca 70. szám alatt lakott, szintén szüléshez, felesége szüléséhez riasztotta a mentőszolgálatot, annak szakembereit. A mentőnek természetes körülmények között öt perc alatt kellett volna megérkeznie, ám az kiérve elakadt, miközben a terhes asszony magzatvíze elfolyt.

A környék lakói, ahányan csak odaértek a gépkocsijához, tolták, taszították azt, ám így is közel fél óráig kínlódtak vele a lebíráhatatlan sártengerben.

Már úton a szülőotthon felé, a mentő ismét elakadt a Tiszta és a Vajda utca kereszteződésében. Ekkor az orvos, a kismamát magára hagyva, a lakosság összefogásának erősítésére, egy pajszervassal korántsem orvosi feladatokhoz látott. Hogy hófehér köpenye mennyire szennyeződött be az eset folyamán, az könnyedén elkép-

zelhető, mint ahogy az is, hogy az eltelt több mint egy óra alatt hány segítségnyújtás futott be részére.

De nincs ez másként a téli tüzelőszállításkor sem. A fuvarosok a telep legvégén ledobálják a szenet, a fát, és onnan gyakran ötszáz méteres távolságra karon vagy talicskákon hordják be az emberek a fűtőanyagot. Talán sikerült láthatóan felvázolni a jelen körülményeket.

– Ennyire nincs pénz?

– Hát igen. Az elmúlt költségvetési évben a két telep külön-külön négyszáz ezer forint támogatást kapott erre a célra. Ebből a déli kétszáz ezer forintot felhasznált járdák építésére, míg a többit a jelen költségvetési évre hoztuk át. Az északi 400 ezer forintja a városi önkormányzat képviselőjének felügyelete alatt van. Ebből tudomásom szerint egyetlen fillért sem használtak fel. Hogy mire tartogatják...?

Meg kell azonban jegyezni, hogy az említett pénzüsszegek mennyisége csak csepp a tengerben, hiszen ha csak a legszükségesebb területek egyfajta körütszerű megoldásában gondolnánk is, úgy a III-as választó körzet (déli) költségvetése józan becslések szerint is mintegy 600 ezer forintot emésztene fel. Ennyi pénz pedig erre a célra valóban nincs.

Van viszont víz, sár, elégedetlenség és ígéretek. Ezeket azonban a karcagi romák már végig sem hallgatják.

Rab Imre

AZ OKTATÁS KIEMELT FELADAT

BESZÉLGETÉS DR. MAGYAR BÁLINTTAL

Három – vitákkal, feszültségekkel, ötletekkel, javaslatokkal és programokkal teli – hónap óta irányítja dr. Magyar Bálint a Művelődési és Köznevelési Minisztériumot.

A sajtó megkülönböztetett figyelemmel kíséri a kultuszminiszter ténykedését, s ha vélemény még nem is, de némi benyomás már kialakult munkastílusáról, teherbírásáról és elkötelezettségéről. Április 10-én, szerdán a Magyar Újságírók Országos Szövetsége székházában találkozott a sajtó képviselőivel, s egyfajta kötetlen, baráti beszélgetés során tájékoztatta az érdeklődőket az elkövetkezendő időszak feladatairól. Ennek során válaszolt az LD kérdéseire is.

– Miniszter Úr! A parlamenti Romanap első felszólalójaként hitet tett a cigányság felemelkedése mellett. Ebben a folyamatban milyen szerepet kaphat az oktatás?

– A cigányság ügyét, a cigányság felemelkedését elsőrendű fontosságúnak tartom. A minisztériumnak kidolgozott, összegében is jelentős, mintegy 130 millió forintot biztosító programja van, melyre külön létrehozott szervezet felügyel. A Civil Kapcsolatok Igazgatósága, a Kisebbségi Főosztállyal közösen munkálkodik a tervezet valóra váltásá-

ért. Radó Péter igazgató még az előző miniszter, Fodor Gábor támogatásával dolgozta ki ezt a programot, mely különösen nagy figyelmet fordít a cigány fiatalok beiskolázására, a felzárkóztatásra, a tehetséggondozásra. Meggyőződésem, hogy ez a program képes valós eredményeket produkálni.

– Az anyanyelv jobb ismerete segítheti, vagy akadályozhatja az integrációt?

– Mindenkinek joga van az anyanyelv ismeretéhez, használatához. A cigányság számára meg kell teremteni az

iskolarendszerben történő nyelvtanulási esélyeit, éppúgy, mint az önálló tanulási eszközeit. Az integrációnak azonban nem ez az igazi akadálya, hanem a teljes társadalmi lefedettség hiánya. Nincs megfelelő számú értelmiségi, szakmunkás, tisztviselő, vagy földművelő. Alkalmi munkások, segédmunkások, mezőgazdaságban idényjellegű munkán dolgozók és sajnos – nagy tömegben –, szakma és munka nélkül lévők. Amíg nem alakul ki egy teljes vertikumú társadalom, addig nem lehet és nincs is értelme integrációról beszélni. Ha változtatni kívánunk a helyzeten, elsősorban ezen kell változtatni. Létre kell, hogy jöjjön az a tanult réteg, az az értelmiség, amely példamutatóként előre viheti a cigányságot. Ehhez pedig elengedhetetlen az oktatás, az iskoláztatás.

– A minisztériumban kidolgozott Országos Cigány Köznevelési Program kellő alap lehet-e egy hatékony, dinamikus előrelépésre?

– Más minisztériumok nem rendelkeznek ilyen komplex, kifejezetten a cigányságot érintő, cselekvési programmal. Mindenképpen kívánatos tehát, hogy az MKM, együttműködve az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzattal és a szakmai szervezetekkel, közösen megvalósítsa. Sajnálatos, hogy az utóbbi idők eseményei kissé hátráltatják ezt, de remélhetőleg ezek a politikai harcok megakadályozni nem lesznek képesek.

Megkérdeztük a minisztert...

Csillei Béla

ANDO DROM

Az Ando Drom Budapesti Cigány Folklór Együttes 1984-ben alakult egy rákospalotai gyermek klub tagjaiból. Az együttes – nevük úton lévőt jelent – tudatosan törekedett és törekszik arra, hogy a cigány folklór színvonalas megszólaltatásával elősegítse a cigány kultúra értékeinek hazai és nemzetközi meg- és elismertetését. Az elmúlt 10 év alatti két Nívó-díj és nemzetközi elismerés mellett 1993-ban Franciaországban jelent meg először CD és kazetta dalaikkal a Planett kiadónál, amely Nyugat-Európában kapható. Ugyanabban az évben Strasbourgban, az Európa Parlamentben arattak sikert **Zsigó Jenő** együttesvezetőnek a cigány kultúráról tartott előadását illusztráló zenés-táncos-ének improvizációikkal.

Tony Gatlif világhírű „Lacho Drom” című filmjében a cigányság vándorlásait zenéikkel követve a magyarországi cigány zene bemutatásához **Zsigó Jenő** egyik saját szerzeményét választotta. 1993-ban a Párizsi Opera szólótáncosaival és balettkarával közösen mutatták be az autentikus és modern cigányzene és -tánc párhuzamát.

1995 őszén jelent meg az Ando Drom Alapítvány kiadásában az együttes első hazai kazettája és CD-je **Kajpirel O Del** címmel. Egy hazai szaklap szerint az év folklórlemeze.

Az együttes ma már egyedülálló zenei hangzásának egyik forrása mindig is az volt, hogy más ének- és tánc kultúrájú együttestagok – lovári, collár, gulvári, keledás, romungró cigányok – dolgoztak együtt. Az együttes zenei si-

keri bizonyítják ennek az útnak a járhatóságát és szépségét. Az európai hírű Ando Drom együttes zenéje attól eredeti, hogy az Ősök hagyatékát is vállalva mai. A cigány folklór autentikus megszólaltatása mellett feldolgozásaikkal, a cigányság mai életérzéseiről szóló saját szerzeményeikkel nagyvárosi kortárs cigányzenét játszanak. Dalaik, táncaik a színpadra akkor kerülnek, amikor az a sajátjukká válik. Nem a régi énekesek érzéseit próbálják visszaadni, nem az ő stílusukat próbálják utánozni, hanem saját, mai érzéseik szólalnak meg dalaikban. Így a zenélés, az éneklés, a táncolás nemcsak tanulás, hanem ugyanakkor folyamatos alkotás, emberi, művészi fejlődés eredményeként születik és szólal meg előadásukban, amely éppen ettől átütő erejű.

Úgy gondoljuk, politizálás az is, amikor a cigány embe-

rek – megküzdve a hátráltató körülményekkel – mindent megtesznek képességeik kibontakoztatásáért, önmegvalósításukért. Az Ando Drom együttes ennek a gondolkodásmódnak az iskolája több mint 10 éve. Az együttes a cigányzene és -tánc újrafogalmazásával hidat képezhet múlt és jelen, cigányok és nem cigányok között.

Az együttes tagjai: **Zsigó Jenő** (gitár, mandolin, tambura, kanna, kanál, szájbőgő, ének), **Juhász Miczura Mónika** (ének, tánc, kanna, kanál, szájbőgő), **Horváth Mónika** (ének, tánc, kanna, kanál, szájbőgő), **id. Kovács Antal** (ének, tánc, szájbőgő, kanna, kanál), **ifj. Kovács Antal** (ének, tánc, kanna, kanál, szájbőgő, gitár, mandolin), **Balogh István** (szájbőgő, tánc, teknő), **Lakatos János** (kanna, szájbőgő, tánc).

Fotó: Kawa Kamal

Jimi Hendrix és Van Gogh kései keresztgyermek

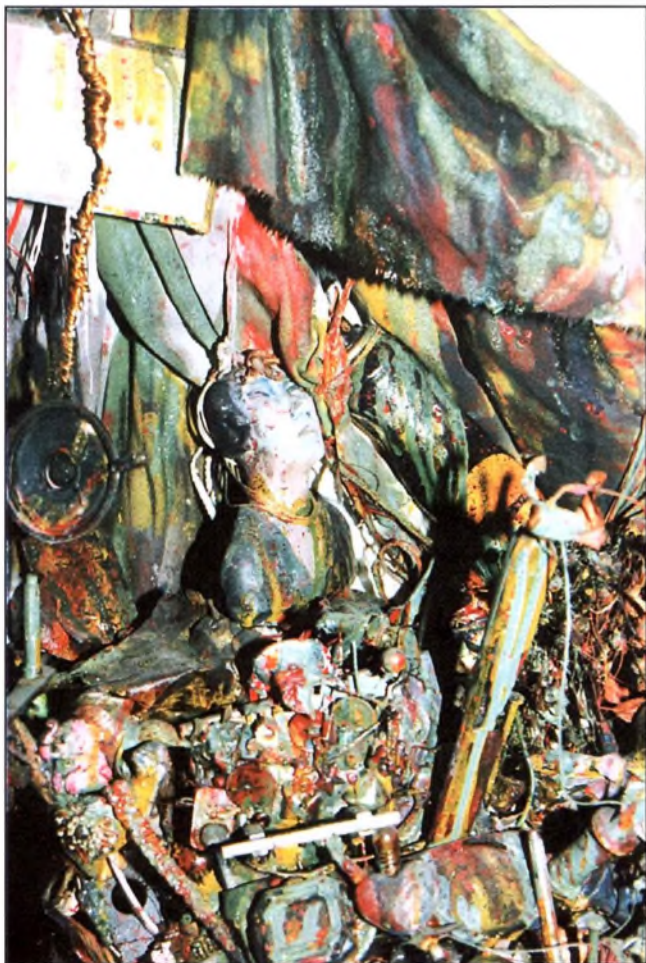
Mindenki más miatt lesz művész. **Fehér Palit** például ötödikes korában kizavarták matekóráról, és ő ahelyett, hogy hozzávágtat volna tanárához a felkapott követ, meglátta benne a „teremtés kicsi sablonját”. A kavicsból emberfej lett, Paliból pedig halmozottan hátrányos koravén ember.

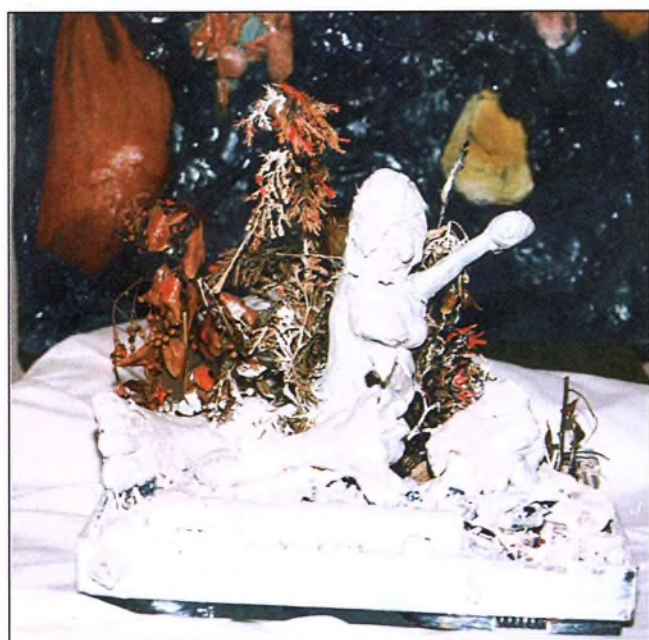
Hátrányai közül elég legyen csak cigányságát, intézeti „indíttatását”, fiatal korát, művészhajlamát, és nem utolsósorban leszázalékolt mivoltát megemlíteni. A törökszentmiklósi elmeszociális otthon lakója – aki 23 évével háta mögött tudhatja már a tiszakürti, szolnoki és hatvani gyívit, az újszászi pszichiátriát, kunhegyesi nevelőszülőket és az eldobott kőműveskanalat – nem hisz az emberekben. Viszont szeret róluk képeket, szobrokat mintázni. Így pedig ne lepődjünk meg, hogy olyannak látja őket, amilyenek. Félbehagyottnak, magukból kifordultnak, embertelennek.

A képzőművészetet különben nem tanulta sehol, inkább csak műveli. Megszállottan, ahogy illik. Felszed minden vacakot a földről, s lelket lehel beléjük, arcot rajzol rájuk. Cigisdoboztól a törött téglán át a Wartburg- szélvédőig és zsebóráig mindenféle felületen felfedi ellenérzéseit. Képeinek, tárgyszobrainak mindazonáltal nincs se pozitív, se negatív kisugárzásuk. Miközben alkot, vélhetőleg a békét keresi a világgal.

Közben úgy él, mint a középkor piktorai. „Határeset” lévén éjfélig szabadon járhat-kelhet, s miután ki-kíné a világba, hazamegy, s lefesti, amit látott. Ezerhatszáz forint költőpénze – no persze – kevés ahhoz, hogy kifesse magából azt a sok szitkot és piszkot, amit rákentek az esztendőik. Márpedig neki még fel kell húzni a holdat – mint mondja – ama gyermekkori kútból!...

Técsi Zoltán

CIGÁNY GYERMEKEK VI. MEGYEI KULTURÁLIS TALÁLKOZÓJA – 1996. március 9.

A tavasz első sugarai meleget ugyan nem hoztak, a szolnoki Művelődési Központba érkező gyerekek kedvét azonban nem szegte a kinn stabilnak mutakozó hideg sem. Népes csapatok gyülekeztek reggel nyolctól a helyszínre jelmezekkel, hangszerekkel, amelyek közül a főszerepet természetesen a kanna kapta. Az öltözőkből áradó zajok a lázas készülődést jelezték. Végül kilenc órakor megkezdődött a műsor.

Farkas Kálmán az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat alelnökének megnyitója után kezdetét vette az izgalom. Zenészek, táncosok váltották egymást a színpadon és bár a műsoridő szűkre volt szabva a fel-felbukkanó tehetségek nem maradtak véka alá rejtve. Az autentikus cigány zenétől, a táncától, népdaloktól egészen a discoig sorakoztak a stílusrétegek. A felkészítő tanárok újtördelése jelezte, hogy némely produkció mögött bizony kemény munka áll, amit az éles látókörű zsűri ki is szűrt. Pergett az előadás és a kis művészeket némely idősebb „zenésztársak” rosszindulatú megjegyzései sem zavarták. Na de a találkozó nem is erről és főleg nem róluk szólt, csak hát a versenyszellem mögött meghúzódó viharos érzések ilyenkor talán elkerülhetetlenek.

A vidámság ennek ellenére megmaradt, tehetségek pedig akadnak bőven. Közülük néhányat a szünetben kérdeztem meg.

Az Apró Barna Gyöngyök Kisújszállásról érkeztek. Elmondák, hogy most játszottak együtt először, de két hónapja készülnek erre a napra. Jól érzik magukat egymás társaságában, ezért az együttzenélésnek lesz még folytatása.

Pál Nikolett és **Pál Richárd** közösen léptek színpadra. Zenei tudásuk már az első percben érezhető volt.

– Én nyolc, az öcsém három éve tanul gitározni – kezdi Nikolett a bemutatkozást –, de én zongorázom is.

– Szüleitek mit szólnak két ilyen tehetséges gyerekhez?

– Nagyon örülnek nekünk. Most vagyok nyolcadikos, és szeretnék, ha tovább tanulnám a zenét, de erre nincs anyagi lehetőségünk, ezért a helyi gimnáziumba fogok járni. Ennek ellenére nem fogom abbahagyni. Eddig még csak másodikos-harmadikos voltunk. Remélem, most is jó eredményt érünk el.

A tiszabői Általános Iskolából jött a Palacsinta Glaszo együttes, akik éne-

keltek, táncoltak, zenéltek. Tanárukat, **Imrei Istvánt** kértem meg, mutassa be az együttest:

– Eltérő tantervű osztály vagyunk. Az oktatási módszer jelentős része a zenélés. Ebből alakult ki az együttes másfél évvel ezelőtt. Emellett a Ki mit tud?–on is indultunk és a területi válogatón már túl vagyunk. Az együttes neve annyit jelent, hogy a palacsinta hangja, a palacsinta jövője. Most nyolcadikosok a gyerekek, de szeretnék, ha valóban lenne jövője az együttesnek.

Perela István a kisújszállási nevelőotthon gyermekfelügyelője a Mikes csoportal érkezett.

– Sokat készültek a gyerekek és már nem ez az első fellépésük, de ez a legszívnvonalasabb megmérettetés.

Kemencei László és **Kovács László** unokatestvérek. Klarinéttal és zongorával szórakoztatták a közönséget. Másfél éve zenélnek együtt a szolnoki fiúk. Egyikük kettő, másikuk három éve tanul zenét. Mindkettőjük jó tanuló, a továbbtanulás lehetősége tehát biztosítva van.

Rajtuk kívül még sok-sok tehetséges gyerrk volt, akik egészen tizennégy óráig mutatták be műsorukat. Végül az eredményhirdetés zárta a napot.

Raduly Istvánt a Művelődési és Közoktatási Minisztérium cigány referensét és **Hollai Kálmán** színművészt kértem meg értékeljék a délelőtti.

– Nagyon sok tehetség villant fel – kezdte Raduly István –, és azt kell mondanom, hogy a most fellépő gyerekek nagy ugrásokkal haladnak előre. Biztosan sok rutint is szereztek már, és azt hiszem, a felkészítő tanárok is jobban belemélyedtek a cigány kultúra tanulmányozásába. Szerencsésnek tartom, hogy színész is volt a zsűritagok között, mert ő egy másik szempögből is tudta értékelni a produkciókat. Nehéz volt a döntés, mert változatos, sokszínű műsort láthattunk, érezni lehetett, hogy némely gyerek többre képes, csak a lámpaláz miatt nem tudta kihozni magából a maximumot. Ezt is bele kellett kalkulálni a döntésbe. Egy-egy csoportból igyekeztünk kiemelni azokat a gyerekeket, akik jelentős tehetségként kitűntek, amellet, hogy maga a produkció nem lett díjazva. Ez fontos volt, már csak azért is, mert ez azért a csoportot is „feldobta”. Jó lenne, ha több ilyen kulturális program jönne létre.

Hollai Kálmán színművész így folytatta:

– Igen-igen vegyes volt a nap. Sajnos, voltak olyan csoportok, amelyek a napokban, sőt a mai napon álltak össze.

Munkában a zsűri

Tolerancia nap Szepetneken

Az Európai Tanács által meghirdetett és kampánybizottsága által támogatott „Te is más vagy – Te sem vagy más” program az országban sikeres kisebbségi rendezvényeket eredményezett. Így jöhetett létre március 1-jén a Zala megyei Szepetnek községben is – a Közkutatási Minisztérium felé benyújtott pályázat révén – a Tolerancia nap. Ezen a délutánon három szerv, a települési önkormányzat, a helyi cigány kisebbségi önkormányzat és a községi ÁMK összefogásukkal remek lehetőséget nyújtottak arra, hogy a dél-zalai régióban élő kisebbségek egymás kultúrájával ismerkedjenek.

Az ünnepi program kezdetén az ÁMK galériájában **Teleki László**, a Nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke ajánlotta a szépszámu érdeklődő közönség figyelmébe **Ferkovics József** cigány festő tárlatát. A gyermek- és ifjúsági kulturális találkozó előtt **Dr. Nagy Árpádné** polgármester köszöntötte a megjelenteket, emlékeztetve őket arra, hogy ez a rendezvény a maga nemében már második a falu életében, ráfelelés az őszi német kisebbségi napok sikerére, mérföldkő a másság elismerésének útján. **Nagy János** a helyi cigány kisebbségi önkormányzat vezetője a példamutató együttműködést emelte ki, amelynek eredményeképpen a Tolerancia nap létrejöhett. Ezután a térség etnikai összetételére való tekintet nélkül léptek színpadra Szepetneken. Zalakomár, Nagykanizsa, Semjénháza és Csapi kultúrcsoportjai. Magyar, német, cigány és horvát nyelven szólt a vers, a dal, kerültek színre a népszokások. A műsor kiemelkedő színfoltja volt **Sztojtkó Ilona** pedagógus író, aki saját elbeszélésein keresztül mutatta be a cigányság életét és mesevilágát. Az ÁMK előterében **László György** fafaragó és **Lakatos Gyula** kosárfonó tartott bemutatót a hagyományos cigány népművészet és szokások gyakorlati fogásaiból.

Büki Erzsébet

de szerencsére előbb-utóbb „kilógott a lóláb”. Voltak azonban olyan tehetségek, akikért érdemes volt megrendezni ezt a napot, de így van ez a színházi világban is. A Színművészeti Főiskolán sem úgy van összeállítva egy osztály, hogy mindenki kivétel nélkül tehetséges. Bízom abban, hogy azok, akik a mai napon díjazottak lettek, olyan ígéretes tehetségek, hogy találkozunk még a nevükkel. Remélem, sikerült olyan döntést hoznunk, hogy valóban azok legyenek helyezettek, aki megdolgoztak érte. Ezért kértem azt, hogy a felkészítő tanárok is kapjanak díjakat, ugyanis látam, hogy némely produkció mögött nagyon komoly háttérmunka van.

Pergett a műsor, jó volt a hangulat, a délelőtti zajos volt a Művelődési Központban, és bezárult a nap. Az ilyen eseményeken vannak elégedettek és vannak, akik esetleg sértődötten mennek haza, még akkor is, ha ilyenkor nem a győzelem a fontos. A sértődés azonban hamar elmúlik, és újabb, nagyobb lázzal készülődnek a következő találkozóra, de hát így van ez rendjén ebben a világban.

Hadd jegyezzem meg, hogy egy ilyen műsor létrehozása mögött bizony kemény munka van. Rengeteg erőt és odaadást tükrözött **Bujdosó Jánosné** és **László Irén** munkája, akiket az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány bízott meg, hogy szervezzék meg a rendezvényt. Nem a győztesekért, nem a „vesztesekért”, hanem a gyerekekért. Reméljük, hogy a sok munka, a felmerülő problémák nem szegték kedvüket, és valóban elmondhatjuk: Jövőre, veled, ugyanitt!

A zsüri tagjai: **Raduly István**, elnök, a Művelődési Minisztérium cigány re-

ferense; **Hollai Kálmán**, színművész; **Farkas Kálmán**, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat alelnöke; **Kozák István**, a szolnoki cigány kisebbségi önkormányzat elnöke; **Györgyi Lajos**, a Jász–Nagykun–Szolnok Megyei Önkormányzat Népjóléti Irodájának vezetője és **Lukács Ernő**, zenész.

HELYEZÉSEK

Ének

Szóló: I. **Farkas Sándor** – Jászapáti; II. **Jakab Mónika** – Szolnok; III. **Balogh Ibolya** – Mezőtúr. Kettős: **Pál Nikolett**, **Pál Richárd** – Jászárokszállás. Csoport: I. „**Palacsinto Glaszo**” együttes – Tiszabó; II. **Ének csoport** – Kunmadaras; **Margaréta csoport** – Zagyvarékas; III. **Mikes csoport** – Kisújszállás

Zene

Szóló: I. **Kovács László**, **Kemencei László** – Szolnok; II. **Pál Nikolett** – Jászárokszállás. Kettős: II. **Lukács János**, **Árgyelán László** – Szolnok; III. **Szabó Zoltán**, **Földi László** – Szolnok. Csoport: I. „**Palacsinto Glaszo**” – Tiszabó

Tánc

Szóló: I. **Major Helén** – Zagyvarékas; II.; III. **Farkas János** – Jászapáti. Csoport: I. „**Szabach**” együttes – Szolnok

Különdíjak

Kozák Krisztina – szólótánc, Szolnok Mátyás király úti Ált. Isk.

László Andrea – szólótánc, Jászberényi Bajcsi-Zs. úti Ált. Isk.

Mága Erika – szóló tánc, Tiszabói Ált. Isk.

Lilla

„A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítványban történő munka eredménytelenségének főbb okai

1./ A Közalapítvány kuratóriumának tagja 25 fő:

- 13 fő a kisebbség részéről (50%+1 fő)
- 12 fő a pártok és a minisztériumok részéről.

A cigányság csak 1 fővel és egy szavazati joggal van jelen.

2./ Nem tudjuk érvényre juttatni a következő alapvető igazságokat, amelyeknek meg kellene mutatkoznia a kuratórium létszámában és döntéseikben. Nevezetesen:

- A 12 taxatív (hozzávetőlegesen, becslés szerint) kisebbség Magyarországon összesen közel 400 ezer főt képvisel, míg a cigányság (mint etnikum) egyedül 800 ezer főt.

- Amíg a többi kisebbség összesen 250 körüli kisebbségi önkormányzatot hozott létre, addig a cigányság közel 500 kisebbségi önkormányzatot alakított ki.

- A cigány kisebbségi önkormányzatok, képviselők megválasztására 1.170.000 állampolgári szavazat jutott. Ebből adódik, hogy ennek a világon egyedülálló cigány képződménynek rendkívüli nagy a társadalmi támogatottsága.

- Amíg a többi kisebbségnek anyaországa van, ahonnan politikai, gazdasági, erkölcsi és kulturális segítséget várhatnak, addig a cigányságnak nincs anyaországa, így a felsorolt támogatásoktól is elesik.

- Egyetlen kisebbség sem él olyan előítéletek tömegeiben idehaza és külföldön, mint a cigányság. Ezért minden rendezvény, továbbképzés, fesztivál stb. hozzá kell, hogy járuljon az előítéletek falának mielőbbi lebontásához!!

- Amíg a többi kisebbség esetében több generációs politikusok lehetnek és találhatók is, addig a cigányság körében első generációs politikusok vannak.

Nincs előttünk precedens, nekünk kell megszerveznünk, vért izzadnunk azért, hogy partnereivé váljunk a pártok és a kormány képviselőinek, megfelelő tapasztalatokat szerezhessünk, azért, hogy eredményesen tudjuk képviselni a cigányság érdekét.

Az ösztönös cigány politizálást, a tudatos partneri viszonyban történő politizálással kell felváltani!!

- Ezt a célt értelmes tárgyi tudással, megfelelő diplomáciai készséggel, úgy-

alázattal elhivatottsággal, hiteles megválasztott cigány emberekkel tudjuk megvalósítani. Ez az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat egyik legmeghatározóbb kardinális célkitűzése, feladata. Ellenben úgy érezzük, hogy ez nem csak az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzatnak lenne jó, hanem a mindenkori demokratikusan választott kormánynak és pártoknak is. Örülniük kellene, hogy felkészült, hiteles cigány vezetők lennének a tárgyaló partnereik.

- A tényleges nagy kuratórium, hogy döntéshelyzetbe kerüljön, 4 alkuratóriumot hozott létre (témakörök szerint) annak érdekében, hogy az alkuratóriumi tagok kellő mérlegeléssel értékeljék a pályázatokat, és így alapos, reális döntést hozhatna a 25 főből álló nagy kuratórium.

- Ezekbe az alkuratóriumokban jelentkezni lehetett, ezt tette Raduly József is, aki két alkuratóriumba is jelentkezett. Megtehetette, hiszen más képviselők is részt vehettek több alkuratóriumban is.

Tette ezt azért, mert:

- Dolgozni akart. A választó cigány testvérei bizalmával élni kívánt, és egyáltalán ezt a 800 ezres népcsoportot minimum 2 alkuratóriumban kell méltóképpen képviselni.

Mi történt?

- A második alkuratórium munkájába be sem vonták, meg sem hívták Raduly Józsefet, hiába jelentkezett.

Az első alkuratórium, amelybe beválasztották, úgy hozta meg a döntését és úgy vizsgálta meg a pályázatokat, hogy Raduly Józsefet nem tájékoztatták a közös munka időpontjáról és a pályázatok elbírálásáról. Raduly József a 100 Tagú Cigányzenekarral külföldön turnézott ez idő alatt, de a turné utazási helyeiről, elérhetőségéről, pontos név és címlistát adott a kuratórium titkárságának, hogy telefonáljanak ki, és akkor hazautazik repülőgéppel.

Sajnos a titkárság és az alkuratórium nem élt ezzel a lehetőséggel, nem tájékoztatták Raduly Józsefet az alkuratóriumi ülésről. A nagy kuratóriumi ülésen **Orsós Éva** elnök asszony ezt követően azzal védekezett, hogy sokba került volna a telefondíj, és ezért nem tájékoztatták az alkuratóriumi ülésről. Megjegyzem, hogy a telefonálásokra és egyéb kiadá-

sokra a kuratórium éves költségvetéséből 4%-ot különít el. Ellenben ha ez is kevés lenne, akkor a kuratóriumi ülésen felszolgált szendvicsekből a két szendvicsemet lemondtam volna, hiszen nekünk ez az ügy megér ennyit.

Az már az elviselhetetlenség és a diszkrimináció felső foka volt, amikor **Jakab Róbertné** az MSZP képviselőjében lévő kurátor úrnő azt jelentette be a nagy kuratóriumi ülésen, hogy akik nem vettek részt az alkuratóriumi munkában, azok ne szóljanak hozzá és ne tegyenek javaslatot.

Tetszenek érteni?

- A második alkuratóriumi munkájába nem hívták meg az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselőjét.

- Az első alkuratórium nem tájékoztatja az ülésről és ezáltal nem vonja be a munkába, döntésbe az OCKÖ képviselőjét.

- Amikor pedig hozzá kíván szólni az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselője, javasolják, hogy meg se szólaljon és ne alkosson vélemény, ha már az első alkuratórium munkájából nem vette ki a részét. De kinek a hibájából nem tudott a közös munkába részt venni a képviselő? Önökre bízom, hogy hogyan minősítik ezt a helyzetet.

Ha nem vonnak be a közös munkába (mint kurátort), akkor nem is tudom képviselni az országban élő cigányság ügyét tiszta hittel, becsülettel.

- Felüti fejét és egyre nagyobb teret kap a döntéshozók részéről az a tény, hogy a közalapítványt „politikai lobby-paradicsomnak” tekintsek. Mi cigányok ebből nem kérünk, és közreműködésünkkel nem is kívánjuk legitimizálni ezt a „rossz” működési mechanizmust.

- A cigányság ezáltal egy optikai csalódás áldozatává vált. Megkaptuk a plurális demokráciától a „nesze semmi, fogd meg jól” adományt. Az egyszerű állampolgár beleértve a cigányt is, örül, hogy végre a cigány dönthet a sorsa felől, csak ezt a folyamatot már senki sem figyeli, hogy itt „bábu” szerepet játszik a cigány.

Kérdezzük?!, hogy tudja a cigányság a maga rendkívüli fontosnak vélt érdekét képviselni a kuratóriumban 24 szavazat ellenében? Ugyanis hiába érezzük mi egy rendezvényt, egy eseményt, egy továbbképzést rendkívül fontosnak, ha a többi

”szavazók” nem tartják fontosnak, akkor ők leszavazzák. Hol van itt az ”önébredés”, az ”önfelismerés”, az ”önként vállalt felelősség, az ”önvállalás”, ”identitás”? Vagy ne vállaljuk, mert gyerekek, éretlenek vagyunk? Majd mások döntenek értünk, ellenünk?

Ha a kormány valóban komolyan gondolja (és miért ne gondolná komolyan), hogy a cigányság a társadalomban egy sajátos, speciális problémahalmazzal élő népréteg, s ennek kezelése, megoldása és fejlődése a cigányok nélkül elképzelhetetlen (minden szinten), akkor a cigányság kapjon politikai súlyának megfelelő lehetőséget mindenhol, beleértve a közalapítványt is, a döntés előkészítésében, a döntéshozatal és döntés ellenőrzésében egyaránt, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnökségének határozata értelmében. Felszólítjuk **dr. Horn Gyula** miniszterelnök urat, hogy kezdeményezze a kormánynál, az általa létrehozott „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány módosítását, javaslataink figyelembevételével.

A közalapítványban rendelkezésre álló pályázati keretösszegeket, az alábbi alternatív javaslataink alapján kérjük biztosítani:

a., A kisebbségek létszámuknak megfelelő felosztásban részesüljenek a közalapítvány keretösszegéből.

b., Az illetékes kisebbségek, a létrehozott kisebbségi önkormányzatok száma alapján részesüljenek a közalapítvány pályázati keretösszegéből.

c., A kisebbségek között a közalapítványi pénzt úgy osszák fel, hogy vegyék figyelembe azt a tényt, hogy a választások alkalmával a kisebbségi önkormányzatok megalakulásakor mennyi állampolgári szavazatot kaptak.

d., A közalapítvány a pályázatok elbírálásakor a kisebbségi Önkormányzatok javaslatát és álláspontját mindenkor vegye figyelembe, annál is inkább, mivel a Miniszterelnöki Hivatal az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzattól kérte, hogy delegáljanak egy személyt a Közalapítvány kuratóriumába. Ezért ne csak delegálva legyenek, hanem a fenti elveket is érvényre kell, hogy juttassák. Szinte elismerve azt a tényt, hogy ez az egyetlen, kizárólagos, legitim szervezet, aki az egész cigányság érdekében törvényesen eljárhat.

A cigány speciális sajátosságot nem tudja tolerálni a grémium, mert:

A kisebbségeken belül is érthetetlenül nagy az unszimpatia, a cigányellenesség! A többi kisebbség nem tapasztalta meg azokat a bajokat (amit a cigány nap mint nap megél), ezért, ergo nem is rendelkezik sajnos megfelelő empátiával irántuk. Ezért egyszerű matematikai számítás szerint egyes egyedül nem lehetünk ”győz-

tesek” a kuratóriumban. Mindig lobbiznunk kell, más kegyéért kellene hajbókolni. Bármilyen fontos is legyen a cigányság szemszögéből például egy rendezvény, ha az nem tetszik a „gádsóknak” leszavaznak, és ezáltal „impotenssé” teszik a cigány szervezeteket, a kisebbségi önkormányzatokat, működésüket szinte ellehetetlenítik. Erősen érezhető a pártok és a kormány képviselői között is az „oszd meg és uralkodj” elv. Ami nemcsak érthetetlen, de tarthatatlan is egyben.

A Közalapítvány működése során:

– Tapasztalatom alapján kijelentem, hogy az alkuratóriumba nem veszik be azt a személyt (kurátort), akit a nagy kuratóriumi többség nem kíván ott látni (pedig azt semmilyen jogszabály nem tiltja, hogy ott legyen).

– Nem működik a nagy kuratóriumon belül a „bizalmi elv”. Az alkuratórium korrektségét, és a pályázatban leírt adatokat is egyeseknél kétkedve fogadják el. Éppen ezért nem csoda, ha egyes kurátorok egyes esetekben – kétkednek, rágalmaznak, gyanúsítgatnak.

– A döntésnél az erős lobbizás, a döntéshozók személyi érdekeltsége, a párt hovatartozás jegyei is fellelhetőek. Éppen ezért a projektek sok esetben nem az értéküknek megfelelő támogatottságot kapnak, ezért a pályázatokban a lényegbeli különbözőségek, egyenlenségek elveszítik jelentőségüket. Diszkriminatív a kuratórium viselkedése az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzattal szemben, amely a pályázatok elbírálásának eredményében kézzel foghatóan kimutatható.

Végül be kellett látnom, (mint a cigányságot képviselő kurátornak), hogy a Közalapítvány Kuratóriuma sem kívánja támogatni az olyan képzéseket (különösen ha azt az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat rendezzi), amelyek felvértezett, képzett, a politikában és az államigazgatásban jártas, hiteles megválasztott cigány képviselők részére hivatott szolgálni.

Bizonyára ezért sem támogatja a kuratórium az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat továbbképzési projektjét.

Elfogadhatatlan, gyerekes kifogásokat keres a kuratórium, hogy csak ne kelljen támogatni az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat és az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzathoz tartozó kisebbségi önkormányzatok pályázatait. Helyébe szemfényvesztésre olyan cigány szervezet pályázatát támogatja, leírhatatlan nagybecsű hozzáállásával és döntésével, akiknek a projektje a kurátorok véleménye szerint is „Szabad egyetem szintű és mondandójú, amellet a projekt csak egy megyére vonatkozik, míg az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat

országos kiterjedésű pályázatát utasították el.”

Vajon miért?

Az egyik szervezetnek egyes hiányosságokat elnéznek, míg az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzatnál ”fejvesztéssel jár” az úgymond általuk hiányosnak mondott pályázat.

Személy szerint nem tudok részt venni a grémiumban, ahol úgy osztogatnak, hogy nincs konstans elvrendszer, ha pedig kialakítanak elveket, akkor azt az első döntésnél felrúgják. Ebben a diszkriminatív és inkonzekvens döntési mechanizmusban nem kívánok részt venni az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselőjeként.

– Az elvek és érvek minden személynél és minden szervezetnél, ha úgy tetszik minden nemzetiségnél az elbírálása-
kor más és más, ez teljes diszkrimináció!!

– Népemet, a cigányságot szolgálni kívánom, a bizalmukkal nem kívánok visszaélni. Az én őszinte tiszteletem irántuk az, hogy emelt fővel nézhessek a szemükbe a történetek után is.

– Munkámat csak úgy és addig végzem, amíg őszintén, tiszta szívvel tudom képviselni ügyüket. Ebben a sok szemelyes, szervezeti és párt inkonzekvens érdekektől vezérelt grémiumtól távol kell, hogy tartsuk magunkat, különösen a diszkriminációs döntésekre. Többszöri figyelmeztetés ellenére a döntést hozó kurátorok nem vették figyelembe a cigány pályázatok elbírálásakor az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat véleményét, álláspontját.

Észrevételeim és kifogásaink „süket fülekre” találtak, ezért tüntetőleg fel kellett állnom és ott kellett hagynom a kuratóriumi ülést.

Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat döntése alapján addig nem képviselteti magát a kuratóriumi munkában, míg a cigányság politikai súlyának megfelelő teret, lehetőséget, támogatást és döntési lehetőséget nem kap.

Kérjük, hogy javaslatainkat értelmezzék, alakítsák ki véleményüket és ha bármely alternatív megoldást elfogadják, úgy az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat készséggel áll a kuratóriumi munkában rendelkezésre, mert hiszen ez közös ügyünk.

Budapest, 1996. március 22.

Fájdalmas üdvözlettel:

Raduly József
Országos Cigány Kisebbségi
Önkormányzat alelnöke,
a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai
Kisebbségekért” Közalapítvány kurátora

Egynemű politikai akarat

Akárhogy nézzük is, az egykamrás parlament - amely hazánkban működik - mindenekelőtt azoknak a pártoknak kedvez, melyek bekerültek a törvényhozói hatalomba. Frakciókat alakítva, szinte külső kontroll nélkül végzik munkájukat. Vagyis saját érdekeik szerint dönthetnek minden lényeges kérdésben. S még az sem baj, ha jelentős tagsággal nem rendelkeznek. Az utóbbiban persze számos körülmény játszik szerepet. Mert egyfelől nyilvánvalóan igaz, hogy az úgynevezett tömegpártok időszaka lejárt (több százezres létszámú párt amúgy is csak a diktatúrában él meg), másfelől viszont az tény, hogy a mostani pártstruktúra aligha fedi le a társadalom valós érdek- és érdektagságát. *A kialakult három pólusú politikai mező egyáltalán nem képes minden politikai akaratot integrálni. S ebből az is következik, hogy az úgynevezett civil társadalom különböző szervezetei, egyesületei érdekei érvényesítése során a periférián maradnak.*

Versengő pártérdekek

Holott ez önmagában is igazságtalan szereposztás. Elegendő csak a közel egymilliónyi cigányságra gondolni, vagy a különböző érdekképviseleti szervezetekre, melyek reménytelen helyzetben vannak politikai akaratuk megjelenítésében. S mivel a politikai döntéshozatalból helyzetüknél fogva kimaradnak, beleszólásuk sokszor a legteljesebb mértékig formális. Az egyre inkább megmerevedő pártszerkezetnek mindez persze kedvez, hiszen ha nincs olyan erő, ami ellensúlyozná hatalmukat, bármit megtehetnek. Saját és elkülönülő érdekeik alapján. *De akár úgy is fogalmazhatnánk: ha a társadalom jelentős rétegérdekei nem jelennek meg a törvénykezés munkájában, az akaratformálás rendszerében, a versengő pártérdekek lesznek irányadóak. Ha pedig egy vagy két párt a kormányzati hatalomban abszolút többség-*

ben van (esetleg kétfélmillió állampolgári szavazattal), mindent a maga elképzelése szerint alakíthat. Törvényeket írhat át és alkothat újakat, kormányzati pozíciókat változtathat meg és hozhat létre újakat.

Ellentmondásos helyzet

Végül is annyira önállóan, amennyire a jogállamiság törvényeit nem sérti meg látványosan. Ebben visszatartó erő csak az Alkotmánybíróság lehet, amelyik jelenleg a második kamara szerepét tölti be. Elsősorban azzal, hogy felülbíráhatja a parlament döntéseit. Csak itt azt is tudni kell, hogy nem politikai, hanem alkotmányos szempontok szerint. Ám senki sem hiheti, hogy az alkotmányosság elveit szándékosan akarná megsérteni bármelyik párt is. Hanem inkább arról van szó, hogy *a párteltek öntervényű érdekeket igyekeznek érvényre juttatni. Sokszor persze a társadalmi érdekekre hivatkozva, amelyek nevében fellépnek. De ebből megint csak ellentmondásos helyzet származik. Mert az ideológikus alapon szerveződő pártok programjaikat tekintve eleve szelektálásra kényszerülnek. A kisebbségi érdekek parlamenti képviselete ezért sem jelenik meg. Egyetlen meggyőző példa erre az, hogy egyetlen jelenlegi parlamenti pártnak sincs hiteles és érvényes cigánypolitikai koncepciója. A legutóbbi vitanap is ezt erősíti meg. Vagyis ha egy népcsoport politikai képviselete nem jelenik meg a törvényhozói hatalomban, legfeljebb adományokat és kegyeket várhat. Még ha igaz is az, hogy a parlamenti pártok világosan látják, mennyire fontos a nemzeti és kisebbségi ügyek politikai képviselete, igazából belső elhatározásukra van bízva, hogy gyakorlatilag mennyit tesznek ezért.*

Politikai felelősség

Kizárólag azért mutatnak némi jóindulatot, mert a választásokon

szavazatot remélnék a cigány származású vagy más kisebbséghez tartozó állampolgároktól, vagy éppen azért, mert a társadalom érdektérét tagoltabbnak gondolják. Számolva azzal is, hogy ez a tagság belső konfliktusok forrása lehet. *A politikai felelősség itt merül fel. Nem elegendő ugyanis bizonyos szándékok mellett hitet tenni, sejtetőleg megfogalmazni, hogy a köztisztviselők jelenlétét nem lehet figyelmen kívül hagyni. Mert azt is látnunk kell, hogy a két kamarás parlament elutasítása mögött lényeges pártpolitikai érdekek húzódnak meg. Ha a második kamara létrejönne, ez valóban a közjogi rendszer gyökeres átalakítását feltételeznél. De ami ennél is egyértelműbb: nem lenne szükség annyi parlamenti képviselőre az úgynevezett alsó házban. Esetleg a jelenleginek alig több mint felére. Maximum kétszáz főre. Ám ez a korlátozás mindenképp érzékenyen érintené a pártokat. A mammutfrakciók megszűnnének és bizonyosan tisztábban jelenne meg, hogy egyik vagy másik párt milyen érdek- és értékelveket képvisel.*

Pártkülönbségek

Ha ugyanis az állampolgárokból homályos képzetek élnek arról, hogy a parlamenti pártok között milyen lényeges különbségek vannak, ez elsősorban annak tudható be, hogy az általuk megjelenített politikai akarat túlságosan egynemű. *A markáns különbségek inkább személyekhez kötődnek, nem pedig programokhoz. Senki sem keveri ugyan össze például a kisgazdák elnökét a szocialistákéval, de mégis gyakori az a vélemény, hogy a valóra váltatlan ígérek semmit sem érnek. S különösen nem akkor, ha a pártpolitikai érdekek alapján dől el minden.*

Dr. Kerékgyártó T. István

MEGÉRINTŐ BOLDOGSÁG

Olyan volt az az asszony kibontott hosszú fekete hajával, kecsesen elnyúlva az ágyon, kibugygyanó barna harapnivaló melleivel, égő szemeivel, hívogató, csalogató forróságot lehelő ölével, mint a hirtelen jött, zuhogó, meleg zápor, amelyet kíván az ember, s kiszalad az ömlő esőzuhatag alá, s szaggatva szedi a levegőt, míg be nem telik vele.

Kitakarta magát, s elővillantak domború idomai, s amikor hozzáértél valósággal sütöttek, s olyan bizsergés futott végig benned, mintha áram ütött volna meg, s csak azt érezted zuhansz, zuhansz valahová az ölébe, s befogad, s elájulsz a boldogságtól, a boldogságba. Nem, nem szólt Ő semmit, csak nézett rá nagy fekete szemeivel, s kínálta magát kéjjel-kedvvel, hivalkodóan, mint aki tudja, mivel ajándékoz meg, a szempillantás alatt szívébe zárt cigány fiút úgy, hogy örök életedre el ne feledd, hogy míg élsz, emlékezz az élményre, amelyet Ő adott neked.

Sorsom vetett Tuszaburára segédjegyzőnek a negyvenes évek végén alig tizenévesen. Anyám, Ökrös Mari ide is elkísért, s ott lakott velem egy ideig a szép özvegy Madriné és lánya otthonában Irénkéjénél, akik olyan szegények voltak, mint legalább a cigányok. Keresetből éltek. Alig várták a hónap végét, hogy megkapjam segédjegyzői fizetésemet. Én, mint a kijáró tisztviselő, a Hangya vezetője, a község orvosa, a fodrász mesternél ebédeltünk. Igazi paraszt kosztot éltünk, s bőségesen elláttak, úgy, hogy nem vagy alig kellett vacsorázni.

Nem voltak sok munkám. A jegyző a bevetett földek bejegyzését, nyilvántartását bízta rám. Ott ültem kicsiny irodámban, előttem egy fii-

zettel, s vártam a parasztokat, akiknek kötelessége volt jelenteni abban az időben, hogy miből mennyit vetettek. Ezek alapján készült az összesítés, s jelentettük a járásnak, hogy búzából, kukoricából, árpából stb. mennyit vetettek Tiszaburán.

Ott volt a községháza a Tisza töltésének az oldalába építve egy lakóházban. Tetején különböző antennák magasodtak az égre. A fiatal jegyző hobbija a rádió amatorkodás volt. Nem sokat törődött mással. Nem érdekelte a falu gondja-sorsa. Ha nagynéha akadt egy-egy házasság elvégezte, kiadta a szegénységi bizonyítványt, összeírta, a cséplőgép-tulajdonosokat, de nem ártott a kutyának sem. Rám meg a vetésterületek összeírását bízta.

Ezzel a munkával alig két-három óra alatt végeztem. Csak az volt a gond, meg kellett várnom, még minden gazda feljön a község-házára és jelent. Később már tudta, kik kötelezettek a jelentésre, s kitálaltam azt is, ki, melyik termékből mennyit vetett. A kutya se nézett utána, stimmel-e vagy sem. Egyezik-e az elvetett és a lejelentett mennyiség. De mivel ez volt a regula, hát csinálta...

Rügyfakadástól nyár végéig alig vártam, hogy vége legyen a hivatali munkának. Szabadultam az olajozott szagú sötét irodából ki a szabadba, fel a Tisza töltésre, az erdőbe a bokrok, zsombékosok közé, a madarak világába. Tiszaburától egy kőhajításnyira fekszik a töltés oldalában Tiszaroff. Legalább is a cigánytelep. Apró házaival, nádfedelel otthonaival ott húzódott a töltés oldalához simulva. Ha messziről megpillantottam, már hevesebben dobogott a szívem. Valójában itt éreztem magam otthon. Őseim földjén. Már akkor is tudtam, hogy apai nagyapám Farkas András vala-

hol itt élt, Tiszaroff közelében. Kakat-pusztán, Vitéz Nagybányai Horthy Miklós őfőméltósága Magyarország kormányzója birtokán cselédeskedett. Uradalmi kovácsként szolgált.

Itt, a Tisza-töltés oldalába megbúvó kicsiny nádfedelel ház földes szobájában érintett meg annak az érett, cigány asszonynak a szerelme, amely meleg záporként érkezett, s ömlött el rajtam minden cseppje melegítve, magához ölelve, felfrissítve.

Várt a forró nyári délutánokon. A töltésre futó udvar üres volt. Kerítés sehol. A ház bejáratát firhang védte a meleg és a legyek elől. Bent félhomály és hűvöset lehel a földpadló. Olyan volt, úgy éreztem, mintha oázisba érkeztem volna, ahol szomjamat olthatom, megpihenhetek, s keblére ejthetem fejem annak a csodálatos asszonynak, aki újra és ismételtelen elnyeli lényemet. Izzadtam és remegtem azon a délutánon is. Megfogta és megszorította kezemet. Lassan melléhez emelte. Aztán a másikat is. Átöleltem. Így feküdtünk időtlen időig egymásba fonódva a paraszt barokk faágyon a dunna gyűrődéseiben, míg ágyékának tüze lángra nem lobbantott.

Megsemmisülve feküdtem mellette. Úgy, mint aki valahonnan egy más bolygóról érkezett. S amikor kinyitottam szemem rábédve evilágiságomra, Ő rám emelte tekintetét. Szemei szinte megszólaltak, halvány mosoly suhant át arcán, végig simította hosszú fekete haját, s éreztem boldogság önti el, mert valami olyasvalamivel ajándékozott meg, amivel addig soha senki. És erre Ő büszke volt.

Tiszaburán a segédjegyzőről nem tudták, hogy cigány. Tiszaroffon is csak Ő, aki őrizte a titkot, s lángra lobbantott egy nyáron át.

Bírósági Költségmentességi Szabályok

A peres fél vagyoni viszonyától függetlenül költségmentesek az alábbi perek:

- apasági perek,
- szülői felügyelettel kapcsolatos perek,
- gondnoksági per,
- gyermek elhelyezésével kapcsolatos per,
- törvényen alapuló tartással kapcsolatos per,
- munkaviszonnyal kapcsolatos per.

Költségmentesség esetén a felek mentesülnek az illeték megfizetése alól, az eljárás során felmerülő költségek megfizetése alól, illetve joguk van arra, hogy pártfogó ügyvéd kirendelését kérjék.

A per tárgyától függetlenül költségmentesség illeti meg azt a személyt, aki ez iránt kérelmet terjesztett elő, és jövedelemigazolással igazolja, hogy

jövedelme nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét, vagyona nincsen, illetve aki rendszeres szociális segélyt kap.

A bíróság költségmentességben részesítheti azt a személyt is, aki igazolja, hogy a költségek viselése egyébként létfenntartását veszélyeztetné.

A költségmentességtől meg kell különböztetni az illeték feljegyzési jogot. Ezen esetben az illetéket az eljárás befejezésekor a bíróság által arra kötelezettnek (ez lehet az illeték feljegyzésére jogosult is) kell megfizetnie.

Illetékfeljegyzési jog illeti meg azt, akinek az illeték megfizetése jövedelme és vagyoni viszonyaihoz képest aránytalanul nagy megterhelést jelen-

tene, így különösen a lerovandó illeték a család egy főre eső adóköteles jövedelmének 25 %-át meghaladja.

Nem kaphat illetékfeljegyzési jogot, aki rosszhiszeműen perlekedik, aki a házasság felbontása iránt indít keresetet, és a cégbírósági eljárásban.

A vagyoni viszonytól függetlenül illetékfeljegyzési jog igényelhető:

Munkaügyi perben:

- a személy életében vagy testi épségében okozott kár megtérítése iránti perekben,
- közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti eljárásban,
- bűncselekményből vagy szabálysértési eljárásban és a házassági perekben, kivéve a bontópert.

Szakáll Zoltán

B É K É S

Városunk, Békéscsabától tíz kilométerre fekszik. Cigány lakos kb. 1500 fő van, ebből 85 fő óvodás, 274 fő általános iskolás, 23 fő szakmunkás tanuló, 8 fő gimnáziumi, 1 fő egyetemi hallgató.

A legmagasabb a munkanélküliek és a nyugdíjasok száma. Az erre vonatkozó pontos adatokat nem ismerjük. Szociális hátterünk így nem mondható jónak. A cigány férfiak 21-en, a nők négyen dolgoznak, illetve rendelkeznek bejelentett munkahellyel.

A putrikat 1968-ban teljesen felszámolták. A mostani lakások már megfelelőek, főleg azoknak a házuk, akik a szociálpolitikai hitelből építkeztek. Egynémelyik ház a magyarok szemében is meglepetést, csodálkozást okoz.

Pár szóval a fiatalok szórakozási lehetőségeiről is szeretnék szót ejteni. Ha valaki kedvet kap a tánchoz, akkor vidékre kell utaznia, ugyanis a „16

éven aluliaknak és a cigányoknak belépni tilos” a békési diszkóba. Itt is működnek a mostmár közismerteknek mondható skin-head-ek. Rendszerint havonta egyszer koncertet tartanak, ilyenkor a cigányoknak jobb, ha ott-hon maradnak. Az utcán nem lehet mellettük elmenni, mert jobb esetben „csak” leköpi az embert – vagy jön a verés!

1996. február 9-én zenepróbáról hazafelé ment az egyik cigány gitáros, amikor rárohantak az „igaz magyarok”. A cigány fiú biciklijét – amivel gyermekét is hordta az óvodába – teljesen összetörték, a ruháit lecibálták. Támadásuk előtt a „Meghalsz, cigány!” jelszóval illették a fiút, és egyéb „jókat” kívántak még neki és családjának. A rendőrségen három esetben próbáltunk bejelentést tenni, de sajnos, nem értek rá velünk foglalkozni, így abbahagytuk a kísérletezést.

Nemcsak a telepen, hanem városunk szinte minden részén élnek romák.

A cigányság kulturális helyzete véleményem szerint nem megfelelő. Van egy hagyományörző folklór zenekar, amelynek a vezetője vagyok, de működik még egy másik „Bangó Margit stílusú” zenekar is. Aktívan a mi csoportunk dolgozik, a nevünk: Elfelejtett Tűzek. Foglalkozunk vers-, szöveg-, meseírással, zenével, olajfestéssel, agyagozással, versmondással. A csoportot 1995. október 23-án szerveztem meg, s azért hoztam létre, mert szeretnék hozzájárulni a cigányság kulturális életéhez. Ez a csoport Békés megyében egyedülálló, univerzális csapat. A megyénkben én szerveztem meg az első tehetségkutató versenyt cigány fiatalok, gyerekek részére. Folyamatosan rendezünk rajz-, mese-, versíró versenyeket, ezeket díjazzuk, és szeretnénk, ha a nyertes munkák bekerülhetnének a „Lungo Drom” újságba, ezzel is buzdítva a gyerekeket a munkára. Sajnos, mi is csak küszködünk sok esetben az anyagiak miatt, de nem adjuk fel.

Ifj. Surman László

A CIGÁNYOK EREDETE

Indiában régen volt egyszer egy asszony, aki egy nagy hegyen élt kunyhójában, és egy kis fadobozkában különös magvakat rejtegetett. Azért kellett rejtegetnie, mert az urak, akiknél szolgált, semmi efféle szenvedélyt nem tűrtek. Félték azoktól, akik annyira közel álltak a természethez, mint ez az asszony. Azt hitték, boszorkánysággal elveszejthetik ellenségeiket, azokat, akik sanyargatják őket.

Történt egyszer, hogy éppen a nap sugarait gyűjtögette az asszony a hegyoldalban egy patak-erecske felett selyemkendőbe, amikor különös hangot

hallott. Az első pillanatban összereszt és meglepetten nézett körül.

– Itt vagyok a kendőskében! A nap fénye szól hozzád. – Mire az asszony megnyugodva nyitotta szét a kendőt. – Figyelj rám! – folytatta az egyik napsugár. – Veszedelem fenyeget téged s magvaidd, de én segítek neked. Szedd a kötényedbe kicsiny magvaidd, s menj fel a legmagasabb hegyre!...

Az asszony úgy tett, ahogyan a napfény tanácsolta neki. Amikor már fenn állt a hegytetőn, látta, hogy a kunyhója felé közeledik egy csorda oroszlán és tigris, félelmetes morajjal. Az élükön

gonosz emberek haladtak, bivalyok hátán. A kunyhót porrá zúzták, majd indultak fel a hegyre az asszony felé. A napfény azonban körülölelte az asszonyt és felemelte az égbe. Eközben a kötényéből kihulottak különös magvaicskái. Némelyekből virágok lettek, erdők és madarak... Másokból pici barna csecsemők keltek ki, akikre azóta is a napfény visel gondot.

Gyűjtötte: Setét Tamás
általános iskolai tanuló, Karcasa
Mesélte: Setét Jánosné,
született Bandor Emma

A FAKALAPOS MESTER

Élt valamikor réges-régen egy cigány család. A nyolc gyermek közül a legkisebbnek Surgyi Gyuri volt a neve. Kitanulta a teknővájás minden csínját-bínját. Amikor már elég nagy legény volt, elindult világot látni, szerencsét próbálni. Teknőket azonban mégsem bírt gyalogosan magával cipelni, hát gondolt egy nagyot, és csinált néhány fakalapot.

Ahogy az első városba ért és elbámszkodott, egyszer csak valaki a vállára csapott:

– Hé, maga kicsoda?

– Én vagyok a fakalapos mester – válaszolt, és mustrálta az érdeklődő csávót. – Éppen legényt keresek magamhoz, hogy segítsen eladni a kalapokat.

– Én meg éppen munkát keresek. Felvenne?

– Fel, ha el tudod adni ezeket a kalapokat, én meg addig csinálom a többi.

Kiment a legény a piacra árulni a fakalapokat, de nem akart fogyni. Minek kéne nekem a kalap, mikor hétágról süt a nap – legyintettek, akik látták. Erre a csávó kitalált egy verset, és harsányan szavalta: Ide, ide hölgyek, urak! Itt kapható a fakalap! Napot nyelni, vizet merni, szép lányoknak szépet tenni!

Elbámult a piaci nép, mind odasereglett, mert még fakalapról életük-

ben nem hallottak. Ezzel tényleg lehet vizet merni, amire a rendes vászonkalap nem alkalmas. És olyan színesek, jó formájúak, hogy még a köcsögfára rakva is megakad rajtuk a lányok szeme. Bizony hamarjában elkelt az összes.

Nosza, sietett a csávó gazdájához, és örömmel tudatta vele, hogy elkelt az áru. Módos ember is lett hamarosan Surgyi Gyuriból, takaros házat építtetett, amiben vígan éldegélhetett szolgalegényével.

Közelében lakott a király, aki már nagyon elszegényedett. Úgyannyira, hogy egy krajcárja sem maradt. Volt a királynak egy gyönyörű szép lánya, de nem tudta férjhez adni szegénysége miatt. Kihírdette hát, hogy aki visszaszerzi a vagyonát, legyen az szegény vagy gazdag, fele királyságával együtt veheti feleségül Nemigazi Rozi lányát.

Kifigyelte Surgyi Gyuri a királylányt, aki igencsak megtetszett neki. El is határozta, hogy feleségül veszi.

Hét szekérnyi fakalapot csinált, azal indult a királyi várba. A kapuőrök nem akarták beengedni: minek ez a tűzrevaló nyárban. Hanem a király észerevette, kíváncsi lett, beintette:

– Mit akarsz? – Surgyi Gyuri elmesélte, mi járatban van. Hogy ő ezzel a hétszekérnyi fakalappal visszaszerzi király vagyonát, és feleségül veszi

Rozi lányát. A király igencsak hitetlenkedett, de nem volt már veszteni valója, hát rábólintott:

– Hogyan gondolod?

– Csináltasson egy világgraszólbált! Hívjon meg rá minden herceget és gróft családostul, de legelőbb az indiai herceget, aki éppen itt van átutazóban, mert feleséget keres magának a nagyvilágban! A többi bízza rám...!

Surgyi Gyuri pénzéből telt már arra, hogy a legfinomabb ételek és italok kerüljenek az asztalra. Jöttek a szomszédos királyleányok, jöttek a herceg- és grófkisasszonyok mindenfelől, tán még a tengeren túlról is, hátha őket választja majd a mesésen gazdag és deli indiai herceg.

Hanem Surgyi Gyuri útjukat állta a kapuban. A királyi várba való bejutásnak feltétele volt. Csak fakalapban lehetett bemenni! Vették, hogyne vették volna, még rá is licitáltak, csak hogy nekik is jusson belőle. Mindenkinél gazdagabb lett a szegény király.

Másnap meg is tartották az esküvőt. Ott volt Surgyi Gyuri apja, anyja, hét testvére, minden pereputtya, a falubeli összes cigány család. En is ott voltam, sokat táncoltam. Ha nem hiszed, vegyél fakalapot!

Pente Beáta
általános iskolai tanuló, Tiszadada

F E J T Ö R Ő K

LÁSSUK, MILYEN JÓ MEGFIGYELŐ VAGY!

Hány szót tudsz összeolvasni az alábbi szókégyő egymás mellett levő betűiből? **Feladat:** a szókégyőben felismert összes szó beküldése!

TÚZOKONYAKSZIRTÓCSALÁNGOLYÓSCSAPÁGYNEMŰVÉSZET

Kiegészítősdí

Szólásokat, közmondásokat olvashattok a következő szövegben. A ki-pontozott részben földrajzi neveknek kell lenniük. Ezeket a földrajzi neveket kérjük beküldeni!

- a., Ki a vizét issza, vágyik annak szíve vissza.
 b., Egyszer volt kutyavásár.
 c., Pislog, mint a -i kocsonyában a béka.
 d., Bejárta -t, -t.
 e., Több is veszett -nál.

Magánhangzó kerestetik!

A pontok helyére magánhangzók kerüljenek, és ezeket az értelmes szavakat küldjétek be!

T.S.K. .S.Z.T.L F.L.T.Z
 .L.D.Z K.L.CS K.R.G.T

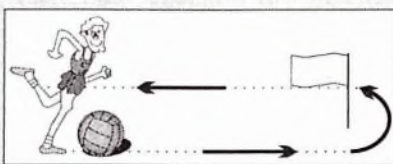
Tavaszi játék a szabadban

Labdakerülgető

Résztevők: 6-8 fős csapatok

Felszerelés: annyi medicinlabda, ahány csapat van, minden csapat-tól 8-10 méterre kitűzött zászló, amit megkerülnek. A váltáshoz szalag.

Sípszóra a játékosok lábukkal vezetik a labdát. Majd a zászlót

megkerülve visszafutnak a társaik-hoz, átadva a kalapot és a labdát. Győz az a csapat, akiknek minden tagja hibátlanul elsőre elvégezte a feladatot.

Megfejtések

Tavas: Tavaszi szél vizet áraszt, / Virágom, virágom. / Minden madár társat választ, / Virágom, virágom.

Rejtjelek: kakas, tyúk, liba, kacs.

Matematikus:

$$25 \times 20 - 60 : 40 + 9 = 20.$$

„Erres”: riadt, érett, híres, forró, sivár.

Betűrejtvények: Veszprém, na-ponta, sóhaj, Párizs, kávé, eső.

„Szemfényvesztés!”

A kis virág vagy az óriás virág középső köre a nagyobb?

Apa és fia egy alagútban mennek egymás mögött. Melyik a magasabb?

Két élőlényt láttok a képen! Nevezzétek meg őket!

Jó megfejtést kívánunk!

Az oldalt összeállította:
Bújdósó Jánosné

A „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány 1996. évi pályázati felhívása

I. A „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány általános pályázatot hirdet a kisebbségi közösségek, egyesületek hagyományápoló és identitásrőző tevékenységének és interetnikus kapcsolatainak támogatására.

II. A „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány célpályázatot hirdet:

1. A kisebbségi oktatás fejlesztésének, a kisebbségi iskolák oktató-nevelő tevékenységének, a kisebbségi nyelvet oktató és egyéb művelődési területeken dolgozó kisebbségi szakemberek továbbképzésének támogatására.

A Közalapítvány ösztönözni kívánja a kisebbségi oktatás alkalmazkodását az új jogi és tartalmi szabályozáshoz, valamint a nemzetiségi oktatás identitásrőző szerepének erősítését. Előnyt élveznek azon kisiskolák programjai, amelyekben általános iskolák esetén a tanulók létszáma nem haladja meg a 150 főt, s a településen működik más, nem kisebbségi oktatási intézmény. A Közalapítvány támogatni kívánja a NAT-kompatibilis és speciális nemzetiségi programok fejlesztését, a pedagógiai-szakmai szolgáltatások nyújtására és oktatásszervezésre irányuló programokat.

2. A kisebbségi kiadói tevékenység, a kisebbségi irodalom terjesztésének, valamint műfordítói tevékenység támogatására.

A Közalapítvány ösztönözni kívánja a kisebbségi oktatás alkalmazkodását az új jogi és tartalmi szabályozáshoz, valamint a nemzetiségi oktatás identitásrőző szerepének erősítését. Előnyt élveznek azon kisiskolák programjai, amelyekben általános iskolák esetén a tanulók létszáma nem haladja meg a 150 főt, s a településen működik más, nem kisebbségi oktatási intézmény. A Közalapítvány támogatni kívánja a NAT-kompatibilis és speciális nemzetiségi programok fejlesztését, a pedagógiai-szakmai szolgáltatások nyújtására és oktatásszervezésre irányuló programokat.

3. A hivatásos és amatőr kisebbségi anyanyelvi színházi tevékenység támogatására.

A Közalapítvány ösztönözni kívánja a kisebbségek anyanyelvi színházi kultúrájának fejlesztését, az élő nyelv művészi szintű megjelenítését és ápolását. Támogatni kívánja a színházi szakmával összefüggő képzést és továbbképzést.

4. A kisebbségi könyvtár- és közgyűjtemény-fejlesztés illetve műemlékvédelem támogatására.

5. A kisebbségi helyi és közösségi média támogatására.

A célpályázat ösztönözni kívánja a kisebbségek részvételével anyanyelvén vagy magyarul készülő műsorokat az elektronikus médiában, valamint a helyi és közösségi sajtóban anyanyelvén megjelenő publikációkat. A támogatás célja, hogy a kisebbségi rádió- és televízióműsorok, valamint a helyi és közösségi sajtó révén közéleti rangot kapjon a nemzetiségek anyanyelve, valamint megfelelő szerephez jussanak a kisebbségi közösségek a helyi társadalomban.

6. A kisebbségi helyi, regionális és országos gyermek- és ifjúsági rendezvények, versenyek, vetélkedők, találkozók és táborok támogatására.

A Közalapítvány ösztönözni kívánja az identitást megőrző és erősítő, közösségformáló rendezvényprogramokat.

7. A kisebbségek hitélethez kapcsolódó anyanyelvi és közösségi tevékenységének támogatására.

8. A kisebbségek nemzetközi kapcsolatainak támogatására.

A Közalapítvány támogatja a kisebbségeknek az anyaországgal és más európai országokkal, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatait. A Közalapítvány ösztönözni kívánja a hazai kisebbségeknek nemzetközi szakmai tanácskozásokon, kulturális találkozókra való részvételét.

9. A kisebbségi közéleti szakemberek anyanyelvi és szakmai képzésének támogatására.

A Közalapítvány ösztönözni kívánja az anyanyelv használatát a kisebbségi közéletben hozzájárulva a kisebbségi nyelv közéleti rangra emeléséhez. Támogatni kívánja a kisebbségek képviselőinek anyanyelvén történő jogi, szociológiai, gazdasági, közigazgatási, irányítási, szervezőtechnikai képzését.

10. A kisebbségkutatások támogatására.

A Közalapítvány ösztönözni kívánja a kisebbségkutatók és kutatóműhelyek tevékenységét, a kisebbségek múltjának (történelmének), hagyományainak (néprajz, folklór), kultúrájának, nyelvének és társadalmi valóságának (szociológia, politológia) kutatására irányuló programokat.

A tárgyévra tervezett programokra benyújtható pályázatok határideje 1996. április 30. Az elbírálás várható ideje 1996. június 30. A pályázatok adatlapon nyújthatók be, amelyek beszerezhetők 1996. március 31-ig munkanapokon 9–15 óráig személyesen a Közalapítvány titkárságán (Budapest V., Kossuth tér 4.), megcímezett és felbélyegzett választóboríték esetén postán (1357 Budapest, Pf: 2.), illetve az Országos Kisebbségi Önkormányzatoknál. Az adatlapok másolhatók.

A különböző témákra vonatkozó pályázatokat külön kell beadni. A pályázatokhoz minden esetben csatolandó egy megcímezett és felbélyegzett választóboríték. A Közalapítvány a pályázati felhívásnak meg nem felelt vagy elkészt pályázatokkal nem foglalkozik. A pályázatokhoz utólagos pótlásokat a titkárságnak nem áll módjában elfogadni, pályázatokat nem küld vissza és nem készít róluk másolatot.

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre: 222 Ft,
fél évre: 111 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.

Telefon/fax: 56/420-110, telefon: 60/387-293

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

Megrendelőink között
az év végén
ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!

BEMUTATKOZÓ

1990 óta létezik az a társadalmi szervezet, amelyet már egyre többen ismernek, nemcsak a környezetvédelem területén, hanem más területen is. A neve Tisza Klub. A Klub teljesen nyitott, önkéntes szervezet. Olyan emberek dolgoznak benne, és olyan emberek munkáját, tagságát várjuk, akik szeretnének a Tiszáért, a Tisza-völgy értékeinek – legyen az kulturális vagy természeti örökség – megőrzéséért munkálkodni. Úgy érzem ez nem kis feladat. Nehéz munka lesz, és bár elég sok buktatót tartalmaz, mégis bízom abban, hogy miután tevékenységünk önkéntes, sokkal hatékonyabb, mintha felülről kényszerítenék ennek a munkának az elvégzését.

Miért is választották a környezet és a természet védelmét azok az emberek, akik a klubban tevékenykednek? Talán azért, mert az emberek gondolkodásában ez szintén egy kicsit a periférián van. Hisz látnunk kell, hogy a mindennapi létért folytatott harc köti le az emberek erejének nagyrészt, nem marad idejük környezetük szépségének a felfedezésére, ami szintén fontos lenne. Ezért is tartjuk nagyon lényegesnek az egyik fő programunkat, amit pedagógiai vagy környezeti-nevelési programcsomagnak neveztünk el, s a pedagógusokon keresztül a jövő generációját próbáljuk egy kicsit más szemléletre nevelni. Nemcsak azt értem más szemléleten, hogy szeressék és ismerjék azt a helyet, ahol élnek, védjék annak értékeit. A gyerekek nem is tudják, hogy mindennapi életükben sok olyan apró-cseprőnek tűnő dolog van, amelyeket ha sikerül véghez vinniük, nagyon is sokat tettek környezetük védelméért. Ilyenek például hogy nem tapossák, nem törik le a növényeket, lekapcsolják a villanyt, ha senki nincs a helyiségben, vagy nem vesznek meg főlegesen olyan dolgokat a kevéske kis pénzükből, amire biztosan nincs szükségük. Nekünk, felnőtteknek viszont olyan példákat, kellene és kell majdan mutatnunk, hogy pl. az a gazdálkodó is meg tud élni a piacon, aki nem használ műtrágyát, vagy bármely más irányú vállalkozás, lehet attól jól jövedelemező, hogy nem kiaknázza, ha-

Tisza Klub – Szolnok

nem okosan fölhasználva hagyja az utókorra a természetet örökségül.

Egyrészt azért is, mert egy épületben vagyunk, másrészt azért is, mert sok szál köt bennünket egymáshoz, nagyon jó kapcsolatunk van a „Lungo Drom” szervezettel. Sok Zagyva-, illetve tiszamenti településen jártam már jómagam is, segítve az ottani pedagógusok munkáját. Tagjaink között is vannak olyan pedagógusok, akik kisebb településeken tevékenykednek a Tisza, a Zagyva mentén. Az egyik fénypontja volt a Lungo Drom szervezettel való kapcsolatnak, amikor meghívást kaptam **Paksi Évától** a nyári olvasótáborba, és ott találkozhatam gyerekekkel, és beszélgethettem velük a környezetvédelem problémáiról, az egész Földet érintő gondokról; s néhány olyan játékot játszhattunk el, amely nem feszélyezte őket annyira. Megkértem a gyerekeket, hogy próbáljanak olyan plakátokat készíteni, amivel fel szeretnék hívni a felnőttek figyelmét arra, hogy a Föld veszélyben van.

Nagyon megnyugtató volt, hogy a táborban a gyerekek annyira jól tájékozottak voltak – függetlenül attól, hogy budapestiek vagy cibakháziak, nagyvárosiak vagy falusiak – arról, hogy milyen problémák vannak a Földön. Gondolom hallják a rádióban, televízióban, eljut hozzájuk valahogy a hír, de mégis igazi ismeret nem volt mögöttük. Ezt egyébként máshol is tapasztalom – főleg kisebb gyerekeknél –, nem tudják, hogy milyen lehet az az ózonlyuk, mert nem magyarázta még el nekik senki az ő szintjükön, hogy mit kell nekik erről igazán tudni.

Egy másik nagyon kedves segítséget kaptunk a „Lungo Drom” Oktatási Alapítványától. Óvónőknek készítettünk az óvónők ötleteiből egy Ötletszak című kiadványt, amely már a 2. kiadását élte meg, és ezt támogatta az Oktatási Alapítvány, amit ezúton is szeretnék megköszönni. Úgy néz ki, hogy a könyv nagyon jóra sikeredett, jobbra mint gondoltuk, mert az utánnyomat is elfogyott. Most készülünk az Ötletszak bővített változatát kiadni. Ezért kérem az óvónőket, tanítónőket, hogy küldjék el az ő kis csoportjukban már kipróbált ötleteiket,

kísérletek, játékok pontos leírását, melyek eredményeképpen a gyermekek bővítették környezeti ismereteiket. Természetesen az ötletek beküldőinek juttatunk egyet a megjelenő könyvecskéből.

Másik nagy tervünk egy **mesepályázat** meghirdetése. A mesepályázat eredményeként szintén egy kiadványt szeretnénk megjelentetni. A beérkezett munkákból zsűri fogja kiválasztani, hogy melyek azok, amelyek igazán a könyvbe illenek. Itt is várnánk olyan meséket, a mesékhez olyan illusztrációkat, amelyek nem nyomtatott mesék, hanem akár szájhagyomány útján terjedtek, vagy akár saját mesék, rajzok. Elsősorban a természetéről, illetve a környezetünkről szóljon, állatokról, növényekről, ezek kapcsolatáról. Természetesen várunk olyan meséket, vagy olyan verseket, találós kérdéseket a három-hat éves korosztályt megelőzve, amelyek kimondottan a cigányság életéről szólna, esetleg kapcsolatukról a természettel, a környezettel, az ő tapasztalataikat, az ősiségüket, a régóta magukkal hozott hagyományaikat és örökségüket tartalmazva.

Vargáné Biharvári Gabriella

FELHÍVÁS

Szeretnénk megjelentetni egy olyan kiadványt, amely 3-6 éves kisgyerekeknek szóló meséket, történeteket, mondókákat vagy verseket tartalmaz. Olyanokat, amelyeket a gyerekeknek otthon, az óvodában vagy bárhol el lehet mondani, akár meg is lehet velük tanítani. Azok küldjenek nekünk ilyen témájú írásokat, akik saját kútfőből merítenek vagy szájhagyomány útján jutottak hozzá.

Várnánk ezenkívül fekete-fehér nyomdaképes rajzokat és más grafikákat is, amelyekkel változatosabbá tehetnénk kiadványunkat. Szeretnénk, ha a témák a környezet – és természet – védelmére vagy az élővilágra vonatkoznának. Az írások terjedelme annyi legyen, amennyit egy kisgyermek figyelme nyomon tud követni.

A Tisza Klub Füzetek című sorozatunkban jelentetnénk meg ezt a kiadványt, és reméljük, hogy a terjesztést is meg tudjuk oldani. A felhasznált írások beküldőinek természetesen elküldjük a könyvecskét.

Kérjük, küldjék el ötleteiket a kiadvány címére is!

Tisza Klub, 5001 Szolnok, Pf.: 148.

Beküldési határidő: 1996. május 31.

(A legjobb meséket lapunk folyamatosan közölni fogja.)

BEMUTATKOZÓ

Tisztelt Olvasó!

Szeretné, ha megtudnák Önről, hogy....? Szeretné, ha mindenki megismerné, hogy eddig és miként, meg miért, valamint néhány szó a további terveiről? Erről szól ez az oldal! Egyfajta bemutatkozási lehetőség. Arról, hogy az ön kis csapata, együttese, hagyományörző csoportja, vagy éppen a politikai érdekvédelmi szervezete mit tett eddig a cigányságért, a felemelke-

désért, az emberek együttműködéséért. Írja meg, s mi örömmel közöljük. Az a véleményünk, hogy minden tisztességes úgyről, kezdeményezésről, de akár néhány emberi gondolatról is be kell számolnunk. Ez érdekli az olvasót. Írja meg tehát, ezért öné a 27. oldal. Úgy véljük, ezek után szinte természetes, hogy előfizet lapunkra, barátai és ismerősei körében jó hírünket kelti. Hiszen ez a lap, most már az Öné is.

Tisztelettel:

A szerkesztőség

Ferkovics József: Nagy utazás

